

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Securitisatie in het politiek discours van Nederland over de Oekraïense vluchtelingencrisis

Hommels, Titus

Citation

Hommels, T. (2024). *Securitisatie in het politiek discours van Nederland over de Oekraïense vluchtelingencrisis*.

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [License to inclusion and publication of a Bachelor or Master Thesis, 2023](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/3717639>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Securitisatie in het politiek discours van Nederland over de Oekraïense vluchtelingencrisis

Naam: Titus Hommels

Studentnummer: s2522918

Bachelorproject Internationale Politiek: Global Public Goods & Commons

Docent: Dr. R. Hagen

Tweede lezer: Dr. J. Oversloot

Woordenaantal: 8052

Embargo statement: Public

Inleiding

Sinds het uitbreken van de Russisch-Oekraïense oorlog in het begin van 2022 zijn al meer dan 100.000 Oekraïense vluchtelingen geregistreerd in Nederland (Ministerie van Algemene Zaken, 2023). Dit is meer dan de 64.000 asielzoekers die tijdens de vluchtelingen crisis in 2014 en 2015 werden geregistreerd (Centraal Bureau voor de Statistiek, 2016). Destijds werd in de Europese media en politiek vooral benadrukt hoe de migrantenstroom een gevaar kon vormen voor de samenleving (De Cleen et al., 2017; Vallo & Matlach, 2020; Klepański et al., 2023; Gábor & Messing, 2015; Žúborová & Borárosová, 2017; Stępką, 2022; Consterdine, 2018; Kraak, 2018). Vluchtelingen uit Oekraïne verschillen echter van andere asielzoekers, en vallen onder een speciale Europese richtlijn, waardoor zij recht hebben op meer bescherming (Ministerie van Algemene Zaken, 2023).

De Nederlandse bevolking toonde zich welwillend in het opvangen van Oekraïense vluchtelingen, terwijl dit voor andere oorlogsvluchtelingen in mindere mate het geval was (Klapwijk, 2022). Gemiddeld genomen zijn mensen in Nederland negatiever over migranten uit arme landen buiten Europa, dan over andere migranten, ongeacht of die andere migranten dezelfde of een andere etniciteit hebben (Czaika & Di Lillo, 2018, p. 2462).

De EU lijkt ondanks de opvang van Oekraïners haar vluchtelingenbeleid ook niet veranderd te hebben, aangezien vluchtelingen uit Afrika en het Midden-Oosten die de Middellandse Zee oversteken nog steeds te maken hebben met ‘pushbacks’ (Düvell & Lapshyna, 2022, p. 210). De Euro-Mediterranean Human Rights Monitor rapporteerde zelfs dat niet-Europese vluchtelingen uit Oekraïne werden gediscrimineerd door Oekraïense en Poolse autoriteiten (2022). In 2015 was de discussie over de vluchtelingen geseuritiseerd: in de politieke arena werd de vluchtelingenstroom als crisis aangeduid die een bedreiging vormde voor de staat, waardoor onder de bevolking een angst voor migratie kan ontstaan (Paré, 2022, pp. 46–47). In beide crises waren mensen op de vlucht, maar werden ze anders ontvangen. Politiek discours over de opvang van Oekraïense vluchtelingen kan laten zien in hoeverre de discussie is geseuritiseerd. Ook kunnen verklaringen voor het verschil in ontvangst tussen de vluchtelingen crises worden gevonden.

In tegenstelling tot het discours ten tijde van de vluchtelingen crisis, is het discours over de Oekraïense vluchtelingen nog niet onderzocht. In deze paper ga ik daarom in op de volgende twee vragen: Hoe wordt politiek discours gebruikt om de Oekraïense vluchtelingen crisis te securitiseren in Nederland? Hoe verhoudt dit zich tot de securitisatie tijdens de vluchtelingen crisis van 2015? Dit onderzoek ik door middel van een discoursanalyse, waarin Tweede Kamerdebatten worden gebruikt om te zien hoe de Oekraïense vluchtelingenstroom

wordt geseuritiseerd door politici of juist wordt gebruikt om humanitaire omstandigheden te belichten. Ik gebruik daarvoor ‘securitization-theory’, welke in de context van deze paper inhoudt hoe migratie als bedreiging wordt geconstrueerd door politici (Balzacq, 2016, p. 510). Uit de analyse kwam naar voren dat humanitair discours meer werd gebruikt, en securitisatie een kleine rol speelde.

Literatuuronderzoek

Wetgeving omtrent vluchtelingen

Vluchtelingenwetgeving worden volgens Goodwin-Gill and McAdam in internationale wetgeving gekenmerkt door enerzijds de soevereiniteit en het zelfbehoud van een staat en anderzijds door verscheidene humanitaire principes afkomstig uit het internationaal recht en verdragen (2021, p. 1). In de ‘Convention relating to the status of refugees’ van de Verenigde Naties werden vluchtelingen gedefinieerd als personen die een onderbouwde angst hebben om vervolgd te worden op basis van hun ras, religie, nationaliteit, politieke mening of lidmaatschap van een bepaalde sociale groep, die zich niet in het land van hun nationaliteit bevinden en niet in staat of niet welwillend zijn om terug te keren naar het land van herkomst, door die angst (1951, Art. 1). In diezelfde conventie werd vastgelegd dat de afspraken van die conventie op vluchtelingen moeten worden toegepast zonder discriminatie op basis van ras, religie of land van herkomst (Art. 3). Ook werd het principe van non-refoulement in de conventie vastgelegd: vluchtelingen mogen niet worden uitgezet als hun leven of vrijheid bedreigd wordt in het gebied waar ze moeten terugkeren (Art. 33). Uit EU-verdragen blijkt dat asielbeleid overeen moet komen met de inhoud van het verdrag van de VN (Tsourdi & Costello, 2021, p. 794). EU-lidstaten zijn daarnaast door de Dublinverordening verplicht elk verzoek om internationale bescherming van een derdelander of staatloze in behandeling te nemen, al heeft het land waar de vluchteling de EU binnenkomt in de eerste plaats deze verantwoordelijkheid (2013, Art. 3).

Ondanks deze wettelijk vastgelegde bescherming van asielzoekers, lijkt bepaald beleid erop gericht om zo min mogelijk asielzoekers asiel aan te laten vragen. Zo wordt het vluchtelingen moeilijk gemaakt om legaal de EU te bereiken, en zijn zij noodgedwongen om op illegale wijze de EU binnen te komen, bijvoorbeeld per boot over de Middellandse Zee. Wanneer vluchtelingen op een dergelijke manier de EU binnenkomen zijn het illegale migranten, ondanks het feit dat zij die volgens de VN-conventie als vluchtelingen kunnen worden bestempeld en recht zouden moeten krijgen op asiel. Eenmaal in de EU wordt reizen hen ook moeilijk gemaakt door de eerder genoemde Dublinverordening (2013, Art. 3). Ook kunnen landen waar vluchtelingen vandaan komen door de EU-lidstaten als ‘veilig’ worden bestempeld, ongeacht de werkelijke veiligheid, waardoor lidstaten hun verantwoordelijkheid om die vluchtelingen te beschermen ontduiken (Tsourdi & Costello, 2021, pp. 795–796). EU-lidstaten zijn dus verplicht vluchtelingen asiel te bieden, maar zorgen er voor dat weinig in aanmerking komen om succesvol asiel aan te kunnen vragen.

Vluchtelingen crisis van 2015

In 2015 arriveerden meer dan 1,25 miljoen asielzoekers, voornamelijk uit Syrië, Afghanistan en Irak, aan de Europese grens (Greussings & Boomgaarden, 2017, p. 1749). Door de Dublinverordening werd een proportionele verdeling van de opvang van asielzoekers verhinderd, en kreeg bijvoorbeeld Griekenland een disproportioneel grote verantwoordelijkheid (Tsourdi & Costello, 2021, pp. 805–807). Om die disproportionele verdeling tegen te gaan werd een relocatieplan opgesteld, om vluchtelingen naar andere EU-lidstaten te verplaatsen. De lasten van grensstaten zouden hierdoor worden verlicht. Een aantal Oost-Europese lidstaten werkte niet mee aan dit plan, waardoor slechts een kwart van de geplande 160.000 vluchtelingen was verplaatst in 2017 (Niemann & Zaun, 2018, pp. 6–7). Doordat bijvoorbeeld bovenstaande interne regeling in de EU niet goed werkte, werd gezocht naar externe regelingen om het aantal vluchtelingen omlaag te krijgen, wat leidde tot de Turkijedeal. De grens van Turkije naar de EU werd gesloten. Syriërs die Griekenland hadden bereikt via Turkije konden terug worden gestuurd naar Turkije. In ruil daarvoor werd één Syriër herplaatst in de EU, al was er een maximum van 72.000 mensen voor deze regeling. Een andere externe regeling was het opzetten van trust funds voor bijvoorbeeld Syrië en Afrika (Niemann & Zaun, 2018, pp. 8–12).

De Turkijedeal liet zien dat de EU, zo mogelijk, vluchtelingen liever niet zelf opving. Daarnaast werd de opvang van asielzoekers in de EU deze crisis gekenmerkt door nationale differentiatie (Goodman & Schimmelfennig, 2020, p. 1108). Duitsland en Zweden ving relatief veel Syrische vluchtelingen op, terwijl andere landen hun grenzen sloten. Het relocatieplan bleek niet effectief, aangezien niet alle staten eraan wilden meewerken, en vluchtelingen liever zelf kozen in welk land zij asiel aanvroegen. De relatief arme Oost-Europese landen die niet meewerkten waren voor die vluchtelingen juist niet aantrekkelijk (Åslund, 2022, p. 5).

Oekraïense vluchtelingen crisis

In tegenstelling tot andere asielzoekers mogen Oekraïense vluchtelingen vrij reizen binnen de EU (Åslund, 2022, pp. 5–6). Het ‘Temporary Protection Directive’ werd unaniem aangenomen in de Justice and Home Affairs Council, waardoor de asielaanvragen van Oekraïense vluchtelingen niet individueel onderzocht hoeven te worden en ze vrij worden toegelaten in de EU. Hier mogen zij zich vrij bewegen, en dus zelf een land kiezen waar ze tijdelijke bescherming willen. Wanneer ze die tijdelijke bescherming krijgen, hebben vluchtelingen recht op een verblijfsvergunning, huisvesting, onderwijs, medische hulp en

krijgen ze de mogelijkheid om te werken (European Parliamentary Research Service, 2022). Waar bij de vluchtelingen crisis van 2015 nog onenigheid was over waar de vluchtelingen moesten worden opgevangen, was dat hier niet het geval. Ongeveer de helft van de vluchtelingen verblijft in Polen, en de rest is voornamelijk verdeeld over Centraal-Europese landen en Duitsland. Door de bevolking worden zij over het algemeen verwelkomd (Åslund, 2022, p. 6).

EU-lidstaten moeten alle verzoeken tot bescherming van vluchtelingen in behandeling nemen, en mogen niet discrimineren op basis van ras, religie of land van herkomst (Convention Relating to the Status of Refugees, Art. 3, 1951; Dublinverordening, Art. 3, 2013). Tijdens de vluchtelingen crisis van 2015, waren de lasten van de vluchtelingenopvang onevenredig verdeeld. Er kwamen externe oplossingen om het aantal vluchtelingen te verlagen, zoals de Turkijedeal. Oekraïense vluchtelingen werden door het beleid van de EU juist met open armen ontvangen (Åslund, 2022, pp. 6–7).

Theoretisch kader

Conceptualisatie van politieke discours

Discoursen zijn systemen waarin actoren een sociale realiteit maken door betekenis te geven aan bepaalde sociale fenomenen. Hier ligt aan ten grondslag dat dingen niet uit zichzelf een betekenis hebben: de betekenis wordt altijd door mensen gegeven (Milliken, 1999, p. 229). Politiek discours gaat over de concurrentie tussen verschillende systemen van betekenissen die aan sociale fenomenen kunnen worden toegekend. Discours zorgt ervoor dat een publiek, de ontvanger van het discours, kennis krijgt van de sociale wereld. Het publiek kan namelijk verschillende betekenissen die politieke actoren aan fenomenen geven identificeren en differentiëren (Milliken, 1999). Als het specifiek over parlementair discours gaat, refereert men ook naar de vertegenwoordigers die bepaalde strategieën gebruiken voor de strijd om de macht en bepaalde politieke belangen proberen te realiseren binnen het geïnstitutionaliseerde kader van het parlement (Ilie, 2003).

Theoretisch argument

In deze scriptie wordt ingegaan op de rol van securitisatie bij het politiek discours over migratie in Nederland van Oekraïense vluchtelingen, en hoe dit zich verhoudt met het discours tijdens de vluchtelingencrisis van 2015. Om die rol te onderzoeken moet duidelijk zijn waarom politici migratie wel of niet als een veiligheidsprobleem neerzetten. Succesvolle securitisatie is niet alleen afhankelijk van de actor die securitiseert, maar ook van het publiek. Het publiek moet accepteren dat iets, in dit geval immigratie van Oekraïners, een bedreiging vormt voor gedeelde waarden (Buzan et al, 1998, p. 31). Wanneer politieke actoren een onderwerp willen securitiseren, moeten ze rekening houden met het publiek. In het geval van Oekraïne is het narratief van de Oekraïense vluchtelingen voor Nederlanders duidelijk: zij vluchten voor een oorlog die Rusland, een autoritaire staat, tegen hen voert. Dit kan daarom worden gezien als oorlog tussen goed en kwaad, tussen vrijheid en repressie, waar Rusland de agressor is en Oekraïne het hulpbehoevende slachtoffer. In 2015, toen veel Syriërs voor een burgeroorlog vluchtten, was er een minder duidelijk narratief. Zo kwam de burgeroorlog vanaf 2011 langzaam op stoom en zijn er meerdere etnische groepen in het land aanwezig. Met het dictatoriale bewind van Al-Assad aan de ene kant en ISIS aan de andere kant was het voor velen onduidelijk waar deze oorlog om draait (Åslund, 2022, pp. 6–7). Ook de samenstelling van vluchtelingen kan meespelen bij de perceptie onder Europeanen. Tijdens de vluchtelingencrisis van 2015 kwamen veel gezinnen en jonge mannen uit Syrië, wat het vermoeden wekte dat dit eigenlijk arbeidsmigratie was. Oekraïense vluchtelingen

bestaan echter vooral uit vrouwen, kinderen en gepensioneerden. In tegenstelling tot jonge mannen roepen vrouwen en kinderen vooral compassie op en geen angst. Door het feit dat niet hele gezinnen vluchten, lijkt het daarnaast plausibel dat Oekraïners slechts tijdelijk zullen blijven (Åslund, 2022, pp. 6–7).

Op Europees niveau werd vrij snel na het begin van de oorlog de beslissing genomen de vluchtelingen tijdelijke opvang te bieden (European Parliamentary Research Service, 2022). Om dit beleid te ondersteunen is het, in ieder geval voor EU-gezinde coalitiepartijen, niet logisch om het onderwerp te securitiseren. Dit zal namelijk leiden tot minder acceptatie van Oekraïense vluchtelingen, en dus tot minder acceptatie van het beleid. Onder de bevolking van Europa, ook in Nederland, is de attitude tegenover migranten uit Europese landen positiever dan tegenover andere migranten (Czaika & Di Lillo, 2018, p. 2462). In de EU waren Oekraïense (arbeids)migrant(en) al voor de oorlog welkom (Åslund, 2022, pp. 4–5; Niemann & Zaun, 2018, pp. 6–7). Het is daarom voor politieke actoren moeilijk het onderwerp van Oekraïense migratie succesvol te securitiseren. Het is namelijk aan het publiek om de securitisatie succesvol te maken, en dat publiek lijkt hier de Oekraïense vluchtelingenstroom niet als een bedreiging te zien.

In de context van deze scriptie zijn er voornamelijk twee betekenissen die kunnen worden gegeven aan het sociale fenomeen migratie: de veiligheid en humanitaire omstandigheden van de migranten (Suhrke, 1998) en de bedreiging van staten waar migranten heen gaan (Buzan et al., 2022). In de literatuur wordt het controleren van migratie beschreven als het controleren van conflicterende globale of regionale publieke goederen. Zo kan zowel het beschermen van vluchtelingen en migranten (Suhrke, 1998) als de bescherming van de grenzen, voor redenen omtrent de interne of externe veiligheid, als publiek goed worden gezien (Niemann & Zaun, 2018).

Dit zijn twee verschillende benaderingen, die lijnrecht tegenover elkaar staan en zelfs in een zero-sum game met elkaar kunnen zitten (Karyotis, 2016). De realistische benadering ziet migratie als een zwakte voor de veiligheid van een staat, terwijl de liberale benadering meer focust op mensenrechten van asielzoekers (p. 16).

Humanitaire veiligheid

Humanitaire veiligheid wordt over het algemeen gezien als een publiek goed. In de literatuur worden publieke goederen beschreven als goederen, waarvan niet minder overblijven voor anderen als een actor het gebruikt. Daarnaast zijn mensen niet uit te sluiten van het gebruik

van het goed (Bodansky, 2012, p. 652; Ostrom, 2003). Wanneer een EU-lidstaat besluit veel meer vluchtelingen op te vangen, en dus veiligheid te bieden, leidt dit onder andere tot het waarborgen van mensenrechten en solidariteitsnormen binnen de EU (Betts, 2003, p. 294). Er zijn veel andere gevolgen van humanitaire protectie, zoals het versterken van de internationale orde en stabiliteit (Suhrke, 1998, p. 412) en het voorkomen van asielzoekers die door slecht asielbeleid in een staat afwijken naar een andere staat (Hatton, 2015, p. 606). De humanitaire veiligheid die wordt gegeven aan vluchtelingen en de positieve gevolgen daarvan zijn niet uit te sluiten voor andere EU-lidstaten. Er blijft ook niet minder over als landen bijvoorbeeld mensenrechten en solidariteitsnormen waarborgen.

Als een staat veiligheid biedt aan vluchtelingen, hebben andere staten lagere kosten, terwijl ze nog steeds van het publieke goed en haar positieve gevolgen kunnen genieten. Wanneer een staat geen of weinig humanitaire veiligheid biedt aan vluchtelingen wordt de verantwoordelijkheid van andere staten om te beschermen groter, en hebben die staten dus meer kosten. De staat die haar verantwoordelijkheid niet neemt heeft lagere kosten, terwijl zij wel kan profiteren van de humanitaire bescherming die andere staten bieden aan vluchtelingen. Dit wordt ook wel *free riden* genoemd: een actor participeert niet in het produceren van een publiek goed, maar ondervindt wel de baten van dat goed, gezien het niet uitsluitbaar is (Bodansky, 2012, p. 658; Kaul, 2012, p. 737). Dit kan bij migratiebeleid tot een ‘race to the bottom’ leiden: elke EU-lidstaat probeert asielzoekers zo veel mogelijk buiten de deur te houden, eventueel ook met een afschrikbeleid, zodat die staat niet de zwakke schakel lijkt waar veel asielzoekers op af komen. Als EU-lidstaten samen zouden werken om asielzoekers humanitaire bescherming te bieden, zou niet elk land meer een afschrikbeleid nodig hebben en kunnen de kosten die verbonden zijn aan het opvangen van asielzoekers beter verdeeld worden (Thielemann & Armstrong, 2013, p. 151). Door de voordelen van *free riden* kan het voor nationale politici aantrekkelijk worden het onderwerp van migratie te securitiseren, zodat maatregelen worden genomen om migratie te verminderen.

Migratie als bedreiging van de veiligheid

Naast de veiligheid van vluchtelingen, kan migratie ook in de context van veiligheid van de landen waar die vluchtelingen heen gaan worden gezien. Migratie wordt door veel auteurs geframed als een bedreiging van de veiligheid (Balzacq, 2016, p. 509). Er zijn twee manieren om die ‘securitization’ te onderzoeken: door te focussen op de manieren waarop actoren en andere processen migratie als bedreiging construeren, en door te focussen op de sociale

gevolgen die voortvloeien uit de securitisatie (p. 510). In deze scriptie wordt gekeken naar het politieke discours, dus naar de eerste manier.

'Securitization' -theorie gaat in op hoe het komt dat bepaalde problemen als veiligheidskwesties worden gezien, en wat daar de maatschappelijke en politieke gevolgen van zijn. Volgens Balzacq et al. is spreken over veiligheid niet alleen descriptief, maar ook performatief (2016). Buzan et al. voegen daaraan toe dat het een constructivistische theorie is die niet noodzakelijkerwijs over de objectieve realiteit gaat. Kwesties worden als veiligheidsproblemen gezien omdat ze zo worden neergezet door (politieke) actoren die in staat zijn een groot publiek te bereiken (2022, p. 204). Deze worden ook wel 'securitizing' actoren genoemd, omdat ze van een kwestie een veiligheidskwestie maken. Een object, wat dus bijvoorbeeld een staat en haar grenzen kan zijn, wordt volgens die actor(en) bedreigd (p. 36). Een kwestie is pas succesvol gesecuritiseerd wanneer het publiek inziet dat een object wordt bedreigd (p. 31).

De securitisatie van migratie houdt in dat migratie wordt gezien als een factor die een gewenste toestand zonder bedreigingen belemmert (Huysmans, 2006, p. 61). Wanneer migratie gesecuritiseerd is, wordt het neergezet als bedreiging. Die bedreiging kan zowel op culturele-, sociaal-economische- als interne veiligheidsbedreiging worden beschreven. Cultureel kan bijvoorbeeld gezegd worden dat migranten niet passen bij de Europese of Nederlandse cultuur, niet goed integreren of zorgen voor een multiculturele samenleving waarin extreem nationalisme, racisme en xenofobie een bedreiging kunnen vormen. Sociaal-economisch kunnen migranten als bedreiging worden neergezet, omdat ze concurrentie zijn op onder andere de huizenmarkt, gezondheidszorg en de arbeidsmarkt. Ze zouden de staat geld kosten en niet genoeg opleveren om dit te compenseren. Door migratie te linken aan bijvoorbeeld terrorisme, drugsmokkel en andere criminele activiteiten kan een interne veiligheidsbedreiging worden geconstrueerd (Huysmans, 2000). Ceyhan en Tsoukala voegen hieraan toe dat securitisatie van migratie ook gebruikt kan worden voor politiek gewin (2002, p. 24). In de EU worden de meeste beleidskeuzes over migratie gevormd door de realistische benadering die focust op bedreiging van de veiligheid, ten koste van humanitaire bescherming (Geddes, 2016; Huysmans, 2006).

Het discours over vluchtelingen tijdens de vluchtelingencrisis van 2015 ging veel over migratie als bedreiging. Zo werden in Vlaanderen migranten vaak weggezet als bedreiging voor de culturele identiteit en door terroristische aanslagen werden veel van de (islamitische) migranten gezien als veiligheidsbedreiging (De Cleen et al., 2017, p. 75). Ook in Polen en

Tsjechië was het politiek debat geseuritiseerd, met een focus op (islamitische) migranten als bedreiging (Vallo & Matlach, 2020, pp. 170–172). Het discours had in Polen invloed op de politieke attitudes van burgers, die steeds negatiever tegenover de relocatie van migranten stonden (Klepański et al., 2023, pp. 504–505). Polen en Tsjechië waren samen met Hongarije de grootste tegenstanders van relocatie van vluchtelingen binnen de EU, en daarmee dus een soort van outliers (Kabata & Jacobs, 2023, p. 1223). Waar in Oostenrijk bijvoorbeeld het humanitaire frame tijdens het hoogtepunt van de crisis dominant was, focusten de media in Hongarije vaker op veiligheidsrisico's (Gábor & Messing, 2015, pp. 58–59). Dit onderzoek vond plaats in augustus en september 2015, en sluit dus niet uit dat het debat in Oostenrijk later meer securitiseerde. Ook in Slowakije werd het discours over migratie geseuritiseerd in de politiek, door de culturele verschillen van migranten te benadrukken in de media en ze te beschrijven als verkrachters, terroristen en religieuze fundamentalisten (Žúborová & Borárosová, 2017, pp. 17–18).

Toch waren er landen waarin humanitair discours ook veel voor kwam. Uit een onderzoek over de vluchtelingencrisis bleek dat in Zweden en Duitsland het mediadiscours over vluchtelingen voornamelijk positief was. In Italië kwam door de nabijheid van de Middellandse zee, waar reddingsoperaties werden uitgevoerd, veel humanitair discours voor. Net als in Zweden in Duitsland, was er ook securitisatie die voornamelijk vanuit de (extreem)rechtse hoek kwam. In Italië kwam dit al meer voor, maar in het Verenigd Koninkrijk was de media het meest gepolariseerd. Veel rechtse kranten focusten op de bedreiging, terwijl linksere kranten ook de humanitaire kanten belichtten. In Spanje kwam geseuritiseerd discours weinig voor, omdat er geen voornamelijk anti-immigratiepartij was en er minder redactionele inbreng is als bijvoorbeeld in het Verenigd Koninkrijk (Berry & Moore, 2016, pp. 252–263). De Nederlandse media was verdeeld: er kwam zowel humanitair discours als securitisatie voor (Van Haren et al., 2019, p. 166).

Op Europees niveau werd meer gefocust op de risico's die de migratie met zich meebrengt. Uit een onderzoek waarin speeches en teksten van EU-actoren werden geanalyseerd bleek dat de veiligheid van eigen land/continent, en niet de veiligheid van de vluchtelingen zelf, de dominante manier van framen was (Stepka, 2022, p. 201). Consterdine (2018) concludeert in een vergelijkend onderzoek naar landen in de EU dat het politieke discours aan het begin van de crisis nog een humanitaire focus had, maar dat de crisis gaandeweg steeds meer werd geseuritiseerd (p. 23).

Het discours over Oekraïense vluchtelingen is minder onderzocht, maar bestaande onderzoeken wijzen op een grotere aanwezigheid van humanitair discours. Uit de afbeeldingen die werden gebruikt in de media discours over Oekraïense vluchtelingen in Finland bleek dat vooral de humanitaire omstandigheden van de vluchtelingen centraal stonden (Martikainen & Sakki, 2023). Ook in de Britse media is het discours over Oekraïense vluchtelingen meer gefocust op humanitaire omstandigheden, in tegenstelling tot discours over niet-Europese vluchtelingen (Munandar & Akmal, 2023, p. 1581; Sambaraju & Shrikant, 2023, pp. 1728–1729). Het politieke discours in Polen, dat tijdens de vluchtelingencrisis van 2015 nog gesecuritiseerd was, was dat niet over Oekraïense vluchtelingen. De Oekraïners werden neergezet als slachtoffers, en niet als probleem of bedreiging (Tomczak-Boczko, 2023, p. 814).

Het publiek lijkt dus positiever tegenover de vluchtelingen uit Oekraïne te staan. Dit komt door het duidelijke narratief van de Russisch-Oekraïense oorlog, de grote hoeveelheid vrouwen en kinderen en de eerdere integratie van Oekraïners. Voor politici zal het daarom moeilijk zijn om het onderwerp succesvol te securitiseren. Ook is te zien in het discours ten tijde van de vluchtelingencrisis van 2015 dat islamofobie een rol speelde bij die securitisatie, wat bij de huidige crisis niet mee zal spelen. De verwachting is daarom dat in het politiek discours omtrent de Oekraïense vluchtelingen securitisatie een minder grote rol zal spelen dan bij de vluchtelingencrisis van 2015.

Methodologie

In deze scriptie zal kwalitatief onderzoek worden uitgevoerd naar politiek discours over Oekraïense vluchtelingen. Hierdoor kan worden getest of ‘securitization’, wat bij de eerdere vluchtelingen crisis centraal stond, wederom centraal staat of dat nu meer wordt gefocust op humanitaire omstandigheden van vluchtelingen. Het zal een descriptief onderzoek zijn, aangezien beschreven zal worden op wat voor manier Oekraïense vluchtelingen in de politiek naar voren komen.

‘Critical Discourse Analysis’

Het onderzoek zal worden gedaan aan de hand van een ‘critical discourse analysis’. Een discoursanalyse laat zich goed lenen voor dit onderzoek, gezien het constructivistische karakter van securitisatie. Het constructivistische begrip van betekenis houdt in dat dingen van zichzelf geen betekenis hebben, maar dat deze wordt gegeven door mensen, die dit vooral in de taal kunnen laten blijken (Milliken, 1999, p. 229). Discours maakt kenbaar hoe men in de wereld moet staan en hoe men moet handelen in die wereld. Oftewel, hoe iemand een bepaalde ‘regime of truth’ kan operationaliseren terwijl diegene andere identiteiten/acties excludeert. Discourses zorgen voor een bepaalde ‘common sense’ onder de bevolking over het bestaan en de kwaliteit van bepaalde fenomenen, en hoe de overheid met die fenomenen om zou moeten gaan. Na verloop van tijd kan een hegemonisch discours veranderen of uitgedaagd worden door een andere vorm van discours (p. 229). De betekenis die in discours wordt gegeven aan bepaalde dingen komt niet noodzakelijk overeen met de realiteit, discours creëert slechts manieren om dingen te begrijpen (Phillips & Hardy, 1997, p. 166). In een discoursanalyse is het daarom ook niet de bedoeling de sociale realiteit zoals die is te onderzoeken of begrijpen, maar om te onderzoeken hoe die sociale realiteit is ontstaan (Phillips & Hardy, 1997).

Casus selectie

In het onderzoek zal gebruik worden gemaakt van een typical case. Dit houdt in dat een geval wordt gekozen, dat een typisch voorbeeld is van hoe het ook in andere gevallen gaat. In deze thesis houdt dat in dat een geval wordt gekozen waarin wordt verwacht dat het politiek discours omtrent Oekraïense vluchtelingen minder is gesecuritiseerd dan tijdens de vluchtelingen crisis van 2015.

Nederland laat zich hier goed voor lenen, als rekening wordt gehouden met het discours over de vluchtelingen crisis van 2015. In Nederland kwam zowel humanitair discours als

securitisatie voor (Van Haren, 2019, p. 166). Dit sluit aan bij landen als het Verenigd Koninkrijk, Italië, Duitsland en Zweden (Berry & Moore, 2016, pp. 252–263). Nederland verschilt echter van veel Oost-Europese landen, waar het discours veel securitisatie bevatte bij die vluchtelingen crisis (Kabata & Jacobs, 2023, p. 1223; Vallo & Matlach, 2020, pp. 170–172; Gábor & Messing, 2015, pp. 58–59). De verwachting dat er minder securitisatie voorkomt in het discours over Oekraïense vluchtelingen houdt echter ook bij die landen stand, waarschijnlijk is het verschil tussen discours in die landen nog groter dan in Nederland. Zo was het discours over Oekraïners in Polen totaal niet gesecuritiseerd en kwam er uitsluitend humanitair discours voor (Tomczak-Boczko, 2023, p. 814).

Dataselectie en operationalisatie

De data die zal worden gebruikt voor het politieke discours in Nederland zal bestaan uit Tweede Kamerdebatten. Tweede Kamerleden zijn vertegenwoordigers van de Nederlandse bevolking, een politieke elite die de macht heeft om voor het publiek een bepaalde sociale realiteit te maken. Dat houdt in dat hoe mensen bepaalde sociale fenomenen zien, niet objectief is maar afhankelijk van andere mensen en dus onder andere wordt beïnvloed door Kamerleden (Milliken, 1999, p. 229).

De politieke communicatie in de Tweede Kamer vindt plaats tussen politici en heeft een professioneel karakter (Van Dijk, 1997). Daarom zijn Tweede Kamerdebatten een representatieve manier om politiek discours in Nederland te onderzoeken. Politieke vertegenwoordigers van het hele land hebben hier de kans hun stem te laten horen. In de context van deze thesis houdt dat in dat debatten worden bestudeerd waarin wordt gesproken over Oekraïense vluchtelingen. Om een volledig beeld te krijgen van het discours van partijen over het gehele politieke spectrum zijn alleen debatten gekozen waarin verscheidene partijen zich uitlaten over vluchtelingen. Er zijn acht Tweede Kamerdebatten geweest waarin dit het geval was. Dit waren zowel plenaire vergaderingen als commissievergaderingen, waarvan de onderwerpen de situatie in Oekraïne, vreemdelingenbeleid of integratiebeleid waren. Een overzicht van deze debatten is te vinden in de appendix. ‘Securitizing’ actoren en actoren die de discussie over migratie juist op een humanitaire manier benaderen zijn in deze scriptie dus politici die in de Tweede Kamer zitten. Ze worden ingedeeld bij de politieke partij voor wie ze in de Kamer zitten.

Het gerefereerde subject is de actor die de potentiële bedreiging kan vormen of behoefte kan hebben aan humanitaire veiligheid (Buzan et al., 1998). In dit onderzoek zijn dat Oekraïense vluchtelingen. In het geval van securitisatie kunnen politici door middel van discours een

bepaalde realiteit creëren waarin de veiligheid van het land wordt bedreigd door dat gerefereerde subject, zodat de bevolking de migrant(en) ook als bedreiging gaat zien. Een voorbeeld hiervan was te zien in onderzoek van Klepański et al. (2023), waarin politieke leiders in Polen migratie vooral als bedreiging beschreven. Dit had tot gevolg dat Poolse burgers, die eerst de relocatie van vluchtelingen accepteerden, daar nu niet meer voor waren (pp. 504–505). Al wordt in deze thesis niet het effect van securitisatie op de publieke opinie onderzocht laat dit zien dat securitiserende politici effect hebben.

Methode van dataverzameling en data-analyse

Debatten zijn geselecteerd door binnen de plenaire verslagen en commissieverslagen van de Tweede Kamer te zoeken op de trefwoorden ‘Oekraïne’ en ‘vluchtelingen’. De zoekresultaten waarin beide trefwoorden vaker voorkwamen, en waarin het werkelijk over de opvang van Oekraïense vluchtelingen ging, zijn meegenomen in het onderzoek.

De teksten uit de Tweede Kamerdebatten zullen worden geïnterpreteerd zodat de betekenis die ten grondslag ligt aan de teksten achterhaald kan worden. Critical discourse analysis laat zich hier goed voor lenen, aangezien het daarbij gaat om hoe de betekenis en sociale realiteit van een tekst achterhaald kan worden (Fairclough, 1995; Milliken, 1999). Het is echter niet altijd zeker wat de betekenis van een tekst of woord is. Dit hangt af van de context van die tekst, en de betekenis van een bepaald woord kan dus per tekst verschillen. Discoursanalyses kunnen daarom vaak niet gebruikmaken van een van tevoren opgestelde codering. Dat heeft ook zijn voordelen omdat anomalieën, die bij kwantitatief onderzoek waarschijnlijk genegeerd zouden worden of een fout zouden zijn, nu kunnen worden meegenomen (Hopf, 2004, p. 31).

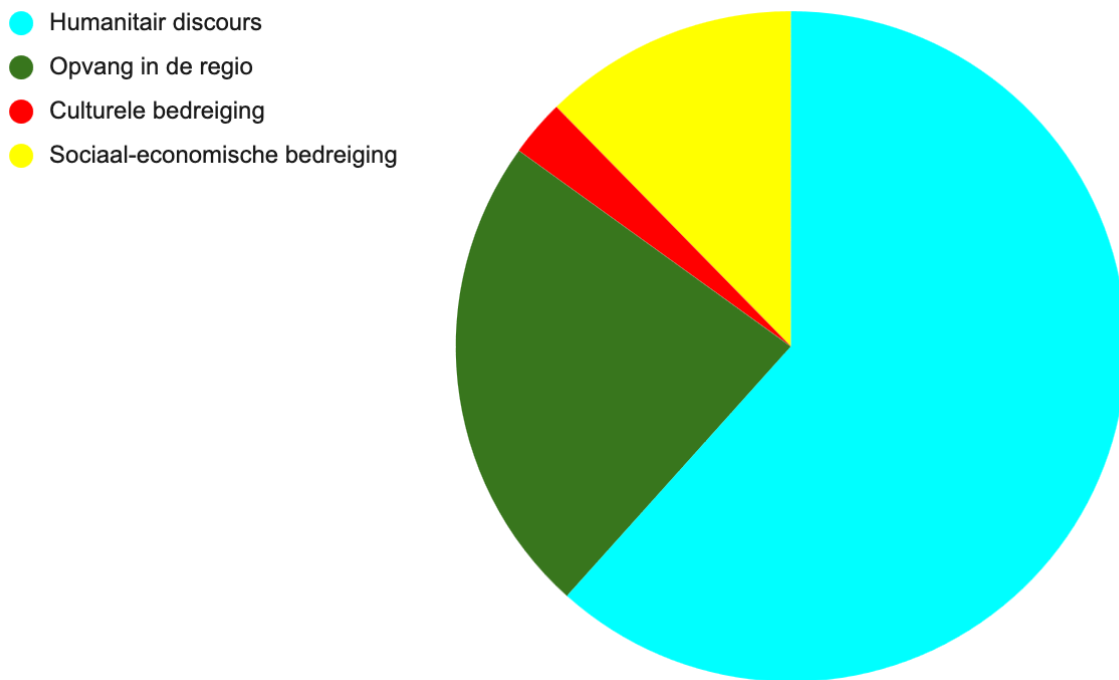
Discoursanalyse

In dit hoofdstuk wordt geanalyseerd hoe politici in de Tweede Kamer van Nederland de migratie van Oekraïense vluchtelingen beschrijven. Er zijn twee onderwerpen waar het discours over deze migratie in deze analyse is ingedeeld. Het eerste is het discours met een focus op de humanitaire omstandigheden van de vluchtelingen. Het tweede is het gesecuritiseerde discours waarin de migratie als culturele, sociaal-economische of interne veiligheidsbedreiging wordt beschreven (Huysmans, 2000). De fragmenten die hier worden gepresenteerd zijn representatief voor het discours dat in overige fragmenten voorkwam, of zijn juist outliers die niet in de rest van het discours voorkwamen. De overige fragmenten kunnen in de appendix worden gevonden.

Humanitair discours kwam het meeste voor in de debatten, zowel bij linkse partijen als rechtse (anti-immigratie)partijen. Dit is te zien in de grafiek op de volgende pagina, daarnaast laat tabel 2 in de appendix zien hoe vaak bepaald discours per partij voorkomt. Daaruit blijkt dat securitisatie slechts 11 keer voorkwam, tegenover 62 keer humanitair discours. Ook komt uit de analyse naar voren dat extreemrechtse partijen vaker securitiseerden. Rechtse partijen waren over het algemeen voor de opvang van de Oekraïners. Linkse partijen waren inclusiever in wie moesten worden opgevangen, en haalden hier ook andere asielzoekers bij. Door deze verschillen tussen partijen is in de analyse ook onderscheid gemaakt tussen extreemrechtse, rechtse en linkse partijen.

Een veelgenoemd argument vóór humanitair discours dat niet tot de verwachtingen behoorde, was dat politici vonden dat Nederland een verantwoordelijkheid heeft over Oekraïense vluchtelingen omdat Oekraïne tot dezelfde regio behoort, namelijk Europa. Dit sluit aan bij het onderzoek van Czaika en Di Lillo, die concludeerden dat mensen in Europa positiever zijn over Europese migranten dan andere migranten (2018). Discours over opvang in de regio, waarin politici het dus van belang vonden dat vluchtelingen werden opgevangen, is gerekend tot humanitair discours. Daarnaast viel op dat debatten die migratie en integratie in het algemeen betroffen, vaak over niet-Oekraïense asielzoekers gingen. Wanneer het wel over Oekraïners ging, werden andere asielzoekers er alsnog veel bij betrokken om vergelijkingen te maken.

Tabel 1. Humanitair discours en securitisatie in de Tweede Kamer

Humanitair discours

Extreem-rechtse partijen:

Ondanks de hoge instroom, had een groot deel van het discours over de Oekraïense vluchtelingen een humanitaire insteek. Niet alleen de progressieve partijen aan de linkerkant van het politieke spectrum focusten op humanitaire omstandigheden, zoals bij de vluchtelingencrisis in 2015 in West-Europese landen in de media het geval was (Berry & Moore, 2016, pp. 252–263). Ook partijen die normaliter anti-immigratie zijn, zoals PVV, FvD en JA21, beschreven nu humanitaire omstandigheden van vluchtelingen.

De heer **De Roon** (PVV):

Het zijn in dit geval echte vluchtelingen, in tegenstelling tot de gelukzoekers die we veelal anders ons land binnen zien komen. ... De PVV is dus van mening dat die ook moeten worden opgevangen, op een behoorlijke wijze. (2022, 28 februari)

In dit voorbeeld worden de Oekraïense vluchtelingen beschreven als echte vluchtelingen en daarom moeten ze volgens de PVV ook op een ‘behoorlijke wijze’ worden opgevangen. Dit humanitaire discours gaat bij deze partij wel gepaard met een onderscheid tussen de ‘echte’ Oekraïense vluchtelingen en andere asielzoekers die hier als gelukszoekers worden beschreven. In een fragment van een ander PVV-kamerlid wordt beschreven wie die onechte vluchtelingen zijn:

De heer **Markuszower** (PVV):

Er kan niemand meer bij. Maar ons hart bloedt. Oekraïense vrouwen en kinderen zijn échte vluchtelingen, dus we moeten tijdelijk en beperkt ruimte maken door asielprofiteurs en nepvluchtelingen, zoals veiligelanders en Syriërs, ons land uit te gooien. (2022, 9 maart)

Wederom worden Oekraïense vluchtelingen hier neergezet als echt, waardoor voor hen plaats moet worden gemaakt. Overige asielzoekers worden geframed als profiteurs en nepvluchtelingen, zelfs wanneer deze uit een land komen waar op dat moment oorlog wordt gevoerd, zoals Syrië. Ook JA21 maakt een onderscheid tussen de vluchtelingen, en vindt het gerechtvaardigd dat Oekraïners anders worden opgevangen dan reguliere asielzoekers:

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ten eerste gaat het om totaal verschillende vormen van asiel. De ene is namelijk helemaal geen asiel. Dat zijn mensen die hier gewoon binnen kunnen komen zonder de asielprocedure omdat ze op het continent leven en binnenkomen. Ten tweede zijn ze heel snel aan de slag. Dus dat geeft ook een groot voordeel; ze kunnen werken. Ten derde: ze gaan terug en ze willen graag terug. Dus ze hebben helemaal niet de intentie om hier langer te blijven. Wat ze namelijk het liefst willen, is terugkeren, terwijl we van een heleboel asielzoekers, in ieder geval van 20%, weten dat het veiligelanders zijn die alleen maar hier hun heil zoeken, terwijl ze die bescherming niet eens nodig hebben. (2023, 23 februari)

Hier legt JA21 uit waarom de vluchtelingen uit Oekraïne niet als bedreiging moeten worden gezien. Oekraïners en andere asielzoekers worden van elkaar onderscheiden, omdat de eerste groep tijdelijke opvang krijgt. Ook beginnen ze volgens JA21 sneller met werken. Het opvallende aan deze redenering is dat er andere regels wat betreft werken gelden voor Oekraïners (Ministerie van Algemene Zaken, 2023a) dan voor reguliere asielzoekers, waardoor reguliere asielzoekers voor werkgevers minder aantrekkelijk waren om aan te nemen (De Ruiters & Daam, 2023). Daarnaast is de tijdelijkheid van de opvang van Oekraïners niet zeker, aangezien de oorlog nog lang lijkt te gaan duren. Vervolgens noemt Eerdmans dat van asielzoekers in ieder geval 20% veiligelanders zijn. Volgens het Centraal Orgaan opvang asielzoekers was in 2022 slechts 5% van de asielaanvragen door veiligelanders en in de asielopvang is het aandeel maar 3% (*Is Het Waar Dat De Meeste Asielzoekers “gelukszoekers” Zijn?*, n.d.). JA21 gebruikt dus onjuiste redeneringen om uit te leggen waarom Oekraïners in tegenstelling tot andere asielzoekers een minder grote bedreiging vormen. Door linkse partijen worden dit soort claims tegengesproken, vooral door

te wijzen op het verschil in opvang tussen asielzoekers en Oekraïners die onder de richtlijn tijdelijke bescherming vallen.

Ook binnen de groep Oekraïense vluchtelingen wordt door de PVV een onderscheid gemaakt.

De heer **Markuszower** (PVV):

Miljoenen Oekraïners, veelal vrouwen en kinderen, zijn al gevlucht. De buurlanden van Oekraïne vangen de bulk van deze vluchtelingen nu op. Waar het kan, zal Nederland die landen daarbij helpen via onze noodhulpbudgetten, en als die buurlanden het echt niet meer aankunnen, dan kan Nederland beperkt en tijdelijk ruimte maken voor de echte vluchtelingen uit Oekraïne. Voor de vrouwen en kinderen die nu vertrekken omdat zij hun leven daar niet meer zeker zijn, zouden wij hier in Nederland beperkt en tijdelijk ruimte moeten maken. (2022, 23 maart)

Het humanitair discours van de PVV over Oekraïense vluchtelingen gaat dus alleen over vrouwen en kinderen. Mannelijke vluchtelingen worden niet genoemd, vermoedelijk omdat ze verwachten dat die meevechten in de oorlog.

PVV, JA21 en FvD zijn terughoudender dan andere partijen over opvang in de regio, en willen dat de vluchtelingen in de eerste plaats alleen in de buurlanden worden opgevangen.

Wel zijn zij bereid die landen financieel te ondersteunen en te helpen met vluchtelingenopvang wanneer het daar te veel wordt.

De heer **Eerdmans** (JA21):

JA21 is voor opvang in de directe regio. Daar zou het moeten plaatsvinden en daar gebeurt het ook voor het grootste deel. ... Wat ons betreft moet onze inzet in Nederland er ook op zijn gericht om deze landen te ondersteunen, zowel financieel als logistiek. (2022, 21 april)

Rechtse partijen

Ook partijen aan de rechterkant van het politieke spectrum, zoals VVD, CDA en BBB benadrukken in hun discours de humanitaire omstandigheden waarin Oekraïense vluchtelingen verkeren. Deze partijen maken geen onderscheid tussen 'echte' Oekraïense vluchtelingen en overige asielzoekers.

Alle partijen over het gehele politieke spectrum benoemen in hun humanitair discours dat opvang in de regio belangrijk is. Maar waar de extreemrechtse partijen nog wilden dat de vluchtelingen daarom in de buurlanden worden opgevangen, zijn de rechtse partijen ervan overtuigd dat Oekraïne bij de Europese regio hoort, en Nederland daarom een verantwoordelijkheid heeft de vluchtelingen op te vangen.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Als VVD pleiten wij altijd voor opvang in de regio. Oekraïne is het grootste land op het Europese continent, grenst aan vier EU-lidstaten en is qua afstand ongeveer even ver weg als Spanje. Dit is «onze regio». Nederland moet daarom op een goede manier opvang bieden aan Oekraïners. (2022, 9 maart)

Zo pleit de VVD er hier voor dat ook Nederland, en niet alleen buurlanden van Oekraïne, opvang moeten bieden. Dit is representatief voor alle rechtse partijen.

Linkse partijen

Al focussen alle partijen op de humanitaire omstandigheden, bij linkse partijen is dit discours inclusiever. Zo greep Groenlinks deze kans aan om te belichten dat de solidariteit die werd geuit naar Oekraïense vluchtelingen ook naar vluchtelingen uit andere oorlogsgebieden zou moeten gaan:

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

De intensiteit van de oorlog neemt alleen maar toe en de vluchtelingenstroom dus ook. We moeten binnen de Europese Unie miljoenen ontheemde Oekraïners zien op te vangen en hen de veiligheid bieden die we tot voor kort vanzelfsprekend achtten binnen Europa. Ik zal hopen dat we met dezelfde blik van solidariteit en empathie waarmee we nu naar Oekraïense vluchtelingen kijken, ook kijken naar vluchtelingen uit andere gebieden waar dezelfde soort oorlogen woedt. (2022, 9 maart)

Dit past bij de inclusieve toon van het asielbeleid van partijen als BIJ1, ChristenUnie, DENK, D66, PvdA, en Volt. Waar de meeste van die partijen vaak een vergelijking maken tussen het algemene asielbeleid en de opvang van Oekraïners, benoemt BIJ1 ook vaak discriminatie die in Oekraïne en buurlanden plaatsvindt bij de vluchtelingen.

Mevrouw **Simons** (BIJ1):

Er wordt binnen Oekraïne en aan de grenzen met buurlanden als Polen gediscrimineerd op basis van huidskleur. (...) Mensen van kleur worden geweerd, ze worden achter in de rij gezet, buitengesloten, uit de trein gerukt. Dat is traumatiserend, vernederend en onmenselijk. Dit gebeurt terwijl zij een oorlog moeten ontvluchten. Dat is voor iedereen natuurlijk al traumatisch genoeg. (2022, 10 maart)

Linkse partijen focussen echter ook veel op de omstandigheden van de Oekraïense vluchtelingen zelf, zonder daar altijd de situatie van andere asielzoekers bij te betrekken.

Securitisatie van migratie

Extreemrechtse partijen

De securitisatie van Oekraïense vluchtelingen in het Nederlandse politieke discours was niet leidend, maar kwam wel voor. Over het algemeen waren het de extreemrechtse partijen die de bedreigingen van deze migratie belichten.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Oekraïners mogen hiernaartoe komen, maar willen we ook dat ze hiernaartoe komen in grotere massaliteit? Dat is de vraag. Dan hebben we het niet over onze onbarmhartige harten; dan gaat het om de haalbaarheid daarvan. Neem de houdbaarheid van ons onderwijs. Ik kijk even naar de klassen en de tekorten aan leerkrachten die er nu al zijn. Hoe gaat dat dan als Oekraïense kinderen hier komen en naar school moeten, en er geen leraren zijn? Dan heb ik het niet eens over de huizen, waar we het net over hadden. (2022, 21 april)

JA21 is hier concreet in wat voor sociaal-economische bedreiging de hoge aantallen Oekraïense vluchtelingen kunnen vormen. Dit is representatief voor ander discours van partijen die doorgaans anti-immigratie zijn (PVV, FvD, Groep Van Haga), waarin veelal werd gefocust op de woningnood. Opvallend is dat de vluchtelingenstroom door geen enkele partij als intern veiligheidsprobleem voor Nederland werd beschreven. Daarnaast werd slechts een enkele keer het frame van een culturele bedreiging gebruikt.

Rechtse partijen

Rechtse partijen benadrukken dat als bepaalde grenzen worden overschreden, de (migratie van de) Oekraïense vluchtelingen een bedreiging kan vormen.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Maar we zien ook dat de grenzen van de opvangcapaciteit nu al worden bereikt. Diverse veiligheidsregio's moeten veel moeite doen om na de eerste 1.000 nog eens 1.000 plekken te vinden. Het COA luidde de noodklok voor de opvang van andere asielzoekers en Ter Apel loopt over. Is de Staatssecretaris het met de VVD eens dat herplaatsing binnen de EU daarom nu niet aan de orde kan zijn? (2022, 23 maart)

De VVD accentueert hier de bedreiging, wat aansluit bij de manier waarop de extreemrechtse partijen dat doen. Rechtse partijen als de VVD, BBB en CDA doen dit echter een stuk minder dan die extreemrechtse partijen. Hier geven ze bijvoorbeeld aan dat de grenzen van de opvangcapaciteit al bereikt zijn en Nederland daarom niet meer vluchtelingen (door middel

van herplaatsing) op moet vangen. Verder dan aangeven dat die grens er is gaat de VVD hier niet.

Linkse partijen

Aan de linkerkant van het politieke spectrum werden bijna geen uitspraken over securitisatie gedaan. Het kwam slechts twee keer voor, en verschilde in toon met de (extreem)rechtse partijen.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Het gaat veel geld kosten. Elke school in Nederland zal Oekraïense kinderen in de klas krijgen. Velen zullen gebruikmaken van het zorgsysteem, terwijl de wachtlijsten bij bijvoorbeeld de GGD nu al achttien maanden zijn. (2022, 9 maart)

Mevrouw Piri focust hier op de bedreiging die Oekraïense vluchtelingen met zich mee kunnen brengen, namelijk dat het veel geld kost om deze allemaal op te vangen. Toch omschrijft zij het niet als een bedreiging die daarom moet worden vermeden, maar als een uitdaging om het in goede banen te leiden.

Discussie

In dit hoofdstuk zullen de resultaten van dit onderzoek worden vergeleken met de resultaten van bestaande literatuur over discours ten tijde van de vluchtelingencrisis van 2015. In dit onderzoek naar het politieke discours over Oekraïense vluchtelingen in Nederland bleek dat humanitair discours de boventoon voert. Over het gehele politieke spectrum werden humanitaire omstandigheden van de vluchtelingen omschreven, al gebeurde dit vaker en in meer detail bij linkse partijen. Securitatie kwam veel minder voor, slechts 11 keer, en bijna uitsluitend bij de rechtse anti-immigratiepartijen. Humanitair discours kwam maar liefst 62 keer voor. De voornaamste bedreiging die werd genoemd was de woningnood die een hoog aantal vluchtelingen zou verergeren. Dit valt onder sociaal-economische bedreiging.

In tegenstelling tot bij de vluchtelingencrisis van 2015 is bij de Oekraïense vluchtelingencrisis weinig sprake van discours over een bedreigde culturele identiteit. Dit kan wellicht verklaard worden door de islamofobe factor die bij de crisis in 2015 een rol speelde (De Cleen et al., 2017, p. 75; Vallo & Matlach, 2020, pp. 170–172; Žúborová & Borárosová, 2017, pp. 17–18). Ook de geframede bedreiging van de veiligheid, die onder andere door terroristische aanslagen in de vluchtelingencrisis een grote rol speelde in het discours rond 2015 (De Cleen et al., 2017, p. 75; Žúborová & Borárosová, 2017, pp. 17–18), was bij de Oekraïense vluchtelingencrisis afwezig. Tijdens de vluchtelingencrisis van 2015 werd zowel op nationaal als Europees niveau door politieke actoren en de media voornamelijk een gesecuritiseerd frame gebruikt (De Cleen et al., 2017, p. 75; Vallo & Matlach, 2020, pp. 170–172; Klepański et al., 2023, p. 504; Gábor & Messing, 2015, pp. 58–59; Žúborová & Borárosová, 2017, pp. 17–18; Stępka, 2022, p. 20; Consterdine, 2018, p. 23). Bij de Oekraïense vluchtelingencrisis was dit echter niet het geval. Door partijen over het hele politieke spectrum werd benoemd dat opvang in de regio belangrijk was en dat Nederland tot die regio behoorde, of in ieder geval moest helpen met opvang in buurlanden.

Gesecuritiseerd discours kwam voornamelijk uit (extreem)rechtse hoek. Dit komt overeen met het onderzoek naar mediadiscours in Europese landen, waaruit bleek dat grotendeels rechtse kranten gesecuritiseerde frames gebruikten (Berry & Moore, 2016). De enige vorm van securitatie die veelvuldig voorkwam in het politiek discours over Oekraïners kwam van rechtse partijen, was sociaal-economisch en ging over de woningnood.

Het humanitaire discours over Oekraïense vluchtelingen kwam voor over het gehele politieke spectrum. Bij linkse partijen werd hier in meer detail over gesproken. BIJ1 onderscheidde zich door ook te focussen op statushouders uit Oekraïne die gediscrimineerd werden. Verder werd veel gefocust op het leed wat komt kijken bij een oorlog waarin een land verwoest

wordt en mensen gedwongen worden hun huis te verlaten. De vluchtelingen werden voornamelijk aangesproken als vrouwen en kinderen, wat meer compassie opwekt dan asielzoekers of migranten.

Er is dus voldoende bewijs om de verwachting dat er minder securitisatie in het discours over de Oekraïense vluchtelingencrisis is dan tijdens de vluchtelingencrisis van 2015, te ondersteunen. Doordat Oekraïne zich volgens veel partijen in ‘de regio’ bevindt, voelden zij een verantwoordelijkheid voor de opvang van de vluchtelingen en was er meer humanitair discours. Ook kon er ditmaal geen sprake zijn van securitisatie als gevolg van islamofobie, aangezien de Oekraïense vluchtelingen grotendeels niet-moslim zijn. De PVV maakt bijvoorbeeld een duidelijk onderscheid tussen Oekraïense vluchtelingen en asielzoekers uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten, waarbij de laatste (islamitische) groep wordt gesecuritiseerd. Ook wordt genoemd dat de opvang van Oekraïners, in tegenstelling tot andere asielzoekers, tijdelijk is. Daarnaast zouden ze eerder aan het werk zijn. Een ander verschil met asielzoekers ten tijde van de vluchtelingencrisis van 2015 is dat het nu voornamelijk om vrouwen en kinderen gaat, en die kunnen op meer compassie rekenen dan mannen.

Conclusie

In deze thesis is onderzoek gedaan naar securitisatie in het politiek discours over de Oekraïense vluchtelingen crisis. Securitatie houdt in dat een fenomeen als bedreiging wordt geconstrueerd, zodat het publiek dit ook als bedreiging gaat zien (Balzacq, 2016, p. 510).

Discours uit debatten van de Tweede Kamer in Nederland werd vergeleken met het discours van een eerdere vluchtelingen crisis in 2015. Nederland is representatief voor andere EU-lidstaten, omdat in die eerdere vluchtelingen crisis in Nederland net als in andere staten het discours gedeeltelijk gesecuritiseerd was, maar er ook humanitair discours was waarin werd gefocust op humanitaire omstandigheden van vluchtelingen (Van Haren et al., 2019, p. 166).

De verwachting was dat politici door de publieke opinie de Oekraïense vluchtelingen crisis weinig gingen securitiseren, maar meer op humanitair discours zouden focussen, zeker in vergelijking met de vluchtelingen crisis in 2015. Door zowel de theorie van securitatie, humanitaire veiligheid en eerder onderzoek naar discours over de vluchtelingen crisis mee te nemen, kon met de discoursanalyse in deze thesis worden vastgesteld dat in de Oekraïense vluchtelingen crisis securitatie minder dominant was dan in de vluchtelingen crisis van 2015. Humanitair discours kwam meer voor, zowel aan de linker- als rechterkant van het politieke spectrum. Wel beschreven linkse partijen dit in meer detail. De securitatie die wel voorkwam in debatten kwam vrijwel alleen van de rechtse anti-immigratiepartijen als de PVV, JA21 en FvD. Waar in 2015 bedreiging van de culturele identiteit en nationale veiligheid een rol speelden, ging securitatie nu alleen nog om een sociaal-economische bedreiging: de wooncrisis.

Een verklaring voor de verschillen in de mate van securitatie tijdens de crises is dat veel van de bedreigingen die in 2015 werden genoemd kwamen door islamofobie en angst voor terrorisme (De Cleen et al., 2017; Vallo & Matlach, 2020; Žúborová & Borárosová, 2017). Oekraïense vluchtelingen zijn echter niet islamitisch, en worden in het discours ook niet in verband gebracht met terrorisme, waardoor een bedreiging van de culturele identiteit en de nationale veiligheid niet werd geschetst. Daarnaast vonden veel partijen dat Oekraïne en Nederland tot dezelfde regio behoren, waardoor Nederland een verantwoordelijkheid heeft voor de vluchtelingenopvang. Dit lijkt erop te wijzen dat politici vinden dat de landen een gedeelde identiteit hebben, wat aansluit bij Åslund (2022), die zegt dat de Oekraïners al in de EU geïntegreerd waren door eerdere migrantenstromen. Ook wezen voornamelijk anti-immigratiepartijen erop dat dit ‘echte’ vluchtelingen zijn, in tegenstelling tot asielzoekers uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten, die in 2015 het gros van de

vluchtelingen waren. Deze vluchtelingen krijgen daarnaast tijdelijke opvang, wat de anti-immigratiepartijen vaak benoemden; het is de bedoeling dat zij terugkeren naar hun eigen land. De Oekraïense vluchtelingen werden in het discours vaak verwoord als vrouwen en kinderen, een menselijke beschrijving in tegenstelling tot een term als migrant of asielzoeker.

Al geeft het discours in het parlement een goed beeld van hoe in de politiek over vluchtelingen wordt gesproken, biedt dit nog geen volledig beeld van al het politieke discours. Politici uiten zich ook in de (sociale) media, en media hebben ook een grote rol in het vormen van het publieke discours. In vervolgonderzoek kan (sociale) media worden meegenomen, om te kijken hoe de vluchtelingencrisis daarin geframed wordt, en hoe uitspraken van politici daar naar voren komen. Van Haren et al. (2019) zeggen bijvoorbeeld dat migratie op sociale media veel negatiever wordt geconstrueerd dan in kranten, dus dit kan afwijken van het politieke discours.

Daar komt bij dat Oekraïense vluchtelingen tijdelijke opvang hebben, maar de oorlog nog niet spoedig lijkt te eindigen. Vervolgonderzoek kan dus ook analyseren of het politiek discours over de vluchtelingen meer securitiseert, naarmate de vluchtelingen langer blijven. In de vluchtelingencrisis van 2015 werd het discours namelijk naar verloop van tijd steeds meer gesecuritiseerd (Consterdine, 2018, p. 23)

Een andere beperking van dit onderzoek is de subjectiviteit van een discoursanalyse. Door uitspraken van politici te interpreteren is het mogelijk dat de onderzoeker op zoek gaat naar bevestigende interpretaties. Het is echter inherent aan securitisatie dat er niet één objectieve werkelijkheid is, waardoor in deze thesis slechts een poging is gedaan de werkelijkheid die de politici schetsen te omschrijven.

Literatuurlijst

- Åslund, A. (2022). A New Perspective on the Ukrainian Refugee Crisis. *CESifo Forum*. München: ifo Institut-Leibniz-Institut für Wirtschaftsforschung an der Universität München, 23(4), 3–7.
- Balzacq, Léonard, S., & Ruzicka, J. (2016). “Securitization” revisited: theory and cases. *International Relations*, 30(4), 494–531.
- Berry, M., Garcia-Blanco, I., & Moore, K. (2016). Press coverage of the refugee and migrant crisis in the EU: A content analysis of five European countries.
- Betts. (2003). Public Goods Theory and the Provision of Refugee Protection: The Role of the Joint-Product Model in Burden-Sharing Theory. *Journal of Refugee Studies*, 16(3), 274–296.
- Bodansky, D. (2012). What’s in a concept? Global public goods, international law, and legitimacy. *European Journal of International Law*, 23(3), 651-668.
- Buzan, B., Wæver, O. & de Wilde, J. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. Boulder, USA: Lynne Rienner Publishers.
- Buzan, B., Wæver, O., de Wilde, J. (2022). *Security : A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers,.
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2016, 27 januari). In 2015 twee keer zo veel asielzoekers en nareizigers als in 2014. *Centraal Bureau Voor De Statistiek*.
<https://www.cbs.nl/nl-nl/nieuws/2016/04/in-2015-twee-keer-zo-veel-asielzoekers-en-nareizigers-als-in-2014>
- Ceyhan, & Tsoukala, A. (2002). The Securitization of Migration in Western Societies: Ambivalent Discourses and Policies. *Alternatives: Global, Local, Political*, 27(1), 21–39.
- Convention relating to the Status of Refugees, United Nations, 1951.

- Consterdine, E. (2018). State-of-the-art report on public attitudes, political discourses and media coverage on the arrival of refugees. *CEASEVAL Research on the Common European Asylum System, 2*.
- Czaika, M., & Di Lillo, A. (2018). The geography of anti-immigrant attitudes across Europe, 2002-2014. *Journal of Ethnic and Migration Studies, 44*(15), 2453–2479.
- De Cleen, B., Zienkowski, J., Smets, K., Dekie, A., & Vandevordt, R. (2017). Constructing the ‘refugee crisis’ in Flanders. Continuities and adaptations of discourses on asylum and migration. *The migrant crisis: European perspectives and national discourses, 59-78*.
- De Coninck, D. (2023). The refugee paradox during wartime in Europe: How Ukrainian and Afghan refugees are (not) alike. *International Migration Review, 57*(2), 578-586.
- De Rooter, M., & Daam, J. (2023, 29 november). Asielzoekers mogen voortaan onbeperkt werken, wat betekent dat precies? *De Volkskrant*.
<https://www.volkskrant.nl/economie/asielzoekers-mogen-voortaan-onbeperkt-werken-wat-betekent-dat-precies~ba088ec4/>
- Düvell, F., & Lapshyna, I. (2022). On war in Ukraine, double standards and the epistemological ignoring of the global east. *International Migration, 60*(4), 209–212.
- Euro-Med Human Rights Monitor. (2022, 2 maart). Europe’s official, media handling of Ukrainian crisis exposes deep-rooted, racist policy against non-Europeans. *Euro-Med Human Rights Monitor*. Geraadpleegd van <https://euromedmonitor.org/en/article/4934/Europe%27s-official,-media-handling-of-Ukrainian-crisis-exposes-deep-rooted,-racist-policy-against-non-Europeans>

- European Parliamentary Research Service (2022), Temporary Protection Directive, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI\(2022\)729331_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2022/729331/EPRS_BRI(2022)729331_EN.pdf).
- Fairclough. (1995). *Critical discourse analysis : the critical study of language*. Longman.
- Gábor, B., & Messing, V. (2015). Infiltration of political meaning-production: security threat or humanitarian crisis?. *The coverage of the refugee 'crisis' in the Austrian and Hungarian media in early autumn*.
- Geddes. (2016). The Politics of Migration and Immigration in Europe. In *The Politics of Migration and Immigration in Europe* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Goodman, S. W., & Schimmelfennig, F. (2020). Migration: a step too far for the contemporary global order? *Journal of European Public Policy*, 27(7), 1103–1113.
- Goodwin-Gill, G. S., & McAdam, J. (2021). *The refugee in international law*. Oxford University Press.
- Greussing, E., & Boomgaarden, H. G. (2017). Shifting the refugee narrative? An automated frame analysis of Europe's 2015 refugee crisis. *Journal of ethnic and migration studies*, 43(11), 1749-1774.
- Handelingen II, nr. 19637-2836. 2022, 9 maart. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2021Z14549&did=2022D09807>
- Handelingen II, nr. 19637-3079. 2023 23 februari. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2022Z26342&did=2023D08632>

- Handelingen II, nr. 32317-758. 2022, 23 maart. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2022Z05297&did=2022D11862>
- Handelingen II, nr. 32824-361. 2022, 20 april. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2020Z25348&did=2022D17081>
- Handelingen II, nr. 36045-67. 2022, 24 maart. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/commissieverslagen/detail?id=2022Z05286&did=2022D12879>
- Handelingen II, nr. 56. 2022, 28 februari. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2021-2022/56
- Handelingen II, nr. 59. 2022, 10 maart. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2021-2022/59
- Handelingen II, nr. 76. 2022, 21 april. Tweedekamer.nl. Geraadpleegd van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/plenaire_verslagen/detail/2021-2022/76
- Hatton. (2015). Asylum Policy in the EU: the Case for Deeper Integration. *CESifo Economic Studies*, 61(3-4), 605–637.
- Hopf, T. (2004). Discourse and Content Analysis: Some Fundamental Incompatibilities. *Newsletter of the American Political Science Association Organized Section on Qualitative Methods*, 2(31-33).
- Huysmans. (2000). The European Union and the Securitization of Migration. *Journal of Common Market Studies*, 38(5), 751–777.
- Huysmans. (2006). *The politics of insecurity : fear, migration and asylum in the EU*. Routledge.

- Ilie, C. (2003). Discourse and Metadiscourse in Parliamentary Debates. *Journal of Language and Politics*, 2(1), 71–92.
- Is het waar dat de meeste asielzoekers “gelukszoekers” zijn?* (n.d.). www.coa.nl.
<https://www.coa.nl/nl/lijst/het-waar-dat-de-meeste-asielzoekers-gelukszoekers-zijn>
- Kabata, M., & Jacobs, A. (2023). The “migrant other” as a security threat: the “migration crisis” and the securitising move of the Polish ruling party in response to the EU relocation scheme. *Journal of Contemporary European Studies*, 31(4), 1223–1239.
- Karasapan, O. (2022, 14 oktober). Ukrainian refugees: Challenges in a welcoming Europe | Brookings. *Brookings*.
<https://www.brookings.edu/articles/ukrainian-refugees-challenges-in-a-welcoming-europe/>
- Karyotis, G. (2016). The Fallacy of securitizing Migration: elite rationality and unintended consequences. In *Routledge eBooks* (pp. 29–46).
- Kaul, I. (2012). Global Public Goods: Explaining Their Underprovision. *Journal of International Economic Law* 15(3): 729–750.
- Klapwijk, P. (2022, 31 maart). Meerderheid wil oorlogsvluchtelingen opvangen in eigen gemeente, Oekraïners zijn het meest welkom. *EenVandaag*.
<https://eenvandaag.avrotros.nl/panels/opiniepanel/alle-uitslagen/item/meerderheid-wil-oorlogsvluchtelingen-opvangen-in-eigen-gemeente-oekraïners-zijn-het-meest-welkom/>
- Klepański, Hartliński, M., & Żukowski, A. (2023). The European migrant crisis in Polish parliamentary discourse. *Journal of Language and Politics*, 22(4), 485–511.
- Kraak, J. (2018). The Securitization of Migration in the Netherlands During the European Refugee Crisis. *Wageningen University & Research Centre International Development Studies*.

- Lutz, Kaufmann, D., & Stünzi, A. (2020). Humanitarian Protection as a European Public Good: The Strategic Role of States and Refugees. *Journal of Common Market Studies*, 58(3), 757–775.
- Martikainen J., & Sakki, I. "Visual humanization of refugees: A visual rhetorical analysis of media discourse on the war in Ukraine." *British Journal of Social Psychology* (2023).
- Milliken, J. (1999). The study of discourse in international relations: A critique of research and methods. *European journal of international relations*, 5(2), 225-254.
- Ministerie van Algemene Zaken. (2022, 11 augustus). *Vragen en antwoorden opvang Oekraïners en asielzoekers*. Publicatie | Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2022/07/28/vragen-en-antwoorden-opvang-oekrainers-en-asielzoekers>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2023a, 16 oktober). *Werk en inkomen voor vluchtelingen uit Oekraïne*. Opvang Vluchtelingen Uit Oekraïne | Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne/werk-en-inkomen>
- Ministerie van Algemene Zaken. (2023b, 26 oktober). *Cijfers opvang vluchtelingen uit Oekraïne in Nederland*. Opvang Vluchtelingen Uit Oekraïne | Rijksoverheid.nl.
<https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne/cijfers-opvang-vluchtelingen-uit-oekraïne-in-nederland>
- Munandar, I., & Akmal, S. (2023). A critical discourse analysis of the representation of Ukrainian refugees across the British mainstream news media. *Studies in English Language and Education*, 10(3), 1569-1584.
- Näre, L., Abdelhady, D., & Irastorza, N. (2022). What can we learn from the reception of Ukrainian refugees?. *Nordic Journal of Migration Research*, 12(3), 255-258.

- Niemann, & Zaun, N. (2018). EU Refugee Policies and Politics in Times of Crisis: Theoretical and Empirical Perspectives. *Journal of Common Market Studies*, 56(1), 3–22.
- NOS. (2023, 7 juli). Huwelijk van kabinet-Rutte IV was gedoemd te mislukken. NOS. <https://nos.nl/collectie/13942/artikel/2481946-huwelijk-van-kabinet-rutte-iv-was-gedoemd-te-mislukken>
- OECD. (2022). The potential contribution of Ukrainian refugees to the labour force in European host countries. In *OECD*.
- Ostrom, E. (2003). How types of goods and property rights jointly affect collective action. *Journal of Theoretical Politics* 4(3): 239–270.
- Paré, C. (2022). Selective solidarity? Racialized othering in European migration politics. *Amsterdam Review of European Affairs*, 1(1), 42-61.
- Phillips, N., & Hardy, C. (1997). Managing Multiple Identities: Discourse, Legitimacy and Resources in the UK Refugee System. *Organization (London, England)*, 4(2), 159–185.
- Sambaraju, R., & Shrikant, N. (2023). “All of a sudden for no reason they’ve been displaced”: Constructing the “contingent refugee” in early media reports on the Ukrainian refugees. *British Journal of Social Psychology*, 62(4), 1715–1732.
- Stępa, Maciej. (2022). *Identifying Security Logics in the EU Policy Discourse : The Migration Crisis and the EU*. Springer Nature.
- Suhrke, A. (1998). Burden-sharing during Refugee Emergencies: The Logic of Collective versus National Action. *Journal of Refugee Studies*, 11(4), 396–415.
- Tomczak-Boczko, J., Gołębiowska, K., & Górny, M. (2023). Who is a ‘true refugee’? Polish political discourse in 2021–2022. *Discourse Studies*, 25(6), 799-822.

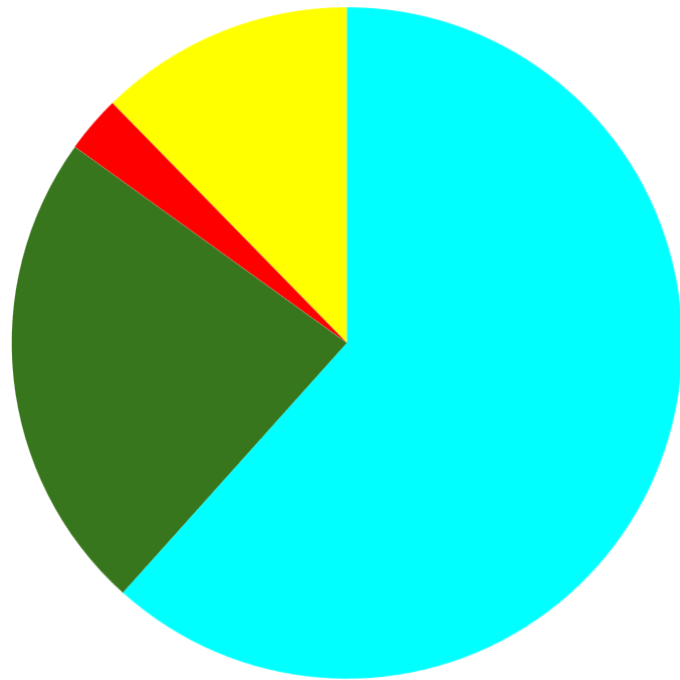
- Tsourdi, E., & Costello, C. (2021). The Evolution of EU Law on Refugees and Asylum. In *The Evolution of EU Law*. Oxford University Press.
- Vallo, Z., Jaworek, R., & Matlach, V. (2020). Islamophobic Discourse of Czech Politicians and Political Parties on Twitter during the 2015 Migration Crisis. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 14(2), 152–176.
- Van Dijk, T. (1997). What is political discourse analysis? *Belgian Journal of Linguistics*, 11(11), 11–52.
- van Haren, N., Wierstra, I., & van Meijl, T. (2019). The Politicization of the Immigration Debate in the Netherlands: Boat Refugees and the Possible Solution of Border Control. *Anthropos*, 114(1), 157–168.
- Žúborová, V. & Borárosová, I. (2017). Migration Discourse in Slovak Politics. Context and Content of Migration in Political Discourse: European Values versus Campaign Rhetoric. *Journal of Nationalism, Memory & Language Politics*, 11(1) 1-19.

Appendix

A1: Tabellen en grafieken

Tabel 1. Humanitair discours en securitisatie in de Tweede Kamer

- Humanitair discours
- Opvang in de regio
- Culturele bedreiging
- Sociaal-economische bedreiging

Tabel 2. Humanitair discours en securitisatie per politieke partij

	Humanitair	Regio	Culturele bedreiging	Socio-economische bedreiging	Interne veiligheidsbedreiging
VVD	6	2		2	
D66	7				
PVV	3	2			
CDA	5	8			
SP	1				
PvdA				1	
FvD		1	1	2	
Groenlinks	2			1	
PvdD	3				
Christenunie	5				
BBB	2	1	1		
SGP					
Denk	4				
Volt	2				
JA21	3	3		2	
BIJ1	2				
Groep van Haga				1	
Totaal	45	17	2	9	0

A2: Codeerschema en debatten

Codeerschema

Securitization	Humanitair discours
Culturele bedreiging	Humanitaire omstandigheden
Sociaal-economische bedreiging	Regio
Interne veiligheidsbedreiging	

Debat 1 (Plenair)

28 februari 2022

Minister **Rutte**:

We moeten ons erop voorbereiden dat een deel van de Oekraïners die nu **halsoverkop huis en haard ontvluchten**, naar ons land zal komen, weg van het geweld, **weg van de Russische dreiging**. Ik ben er vast van overtuigd dat Nederland en de Nederlanders zich solidair zullen tonen met deze mensen. We hebben het gisteren op de Dam gezien: dat hoort bij Nederland. Als kabinet zullen we ook op dit punt samenwerken in Europa om zo goed mogelijk hulp te kunnen verlenen aan iedereen die het oorlogsgebied ontvlucht. Iedere Oekraïner die tijdelijk een veilig heenkomen zoekt, moet ruimhartig worden geholpen.

De heer **Brekelmans** (VVD):

...

Ook zien we dat er vluchtelingenstromen op gang komen. **Als VVD pleiten we altijd voor opvang in de regio. Nu gebeurt dit in Europa, dit is onze regio. Wat doet het kabinet om opvang in buurlanden van Oekraïne te helpen ondersteunen? En welke voorbereidingen treffen wij om mensen hier in Nederland op een goede manier op te vangen?**

De heer **Kuzu** (DENK):

We weten dat de partij van de heer De Roon niet zo happig is op vluchtelingen. **Er wordt verwacht dat een hoop vluchtelingen de moeilijke tocht moeten gaan maken om hun veiligheid te waarborgen**. Ik vroeg me af hoe de PVV staat ten aanzien van de vluchtelingenstroom die al op gang is gekomen.

De heer **De Roon** (PVV):

Het zijn in dit geval echte vluchtelingen, in tegenstelling tot de gelukzoekers die we veelal anders ons land binnen zien komen. Het gaat hier om échte vluchtelingen. De PVV is dus van mening dat die ook moeten worden opgevangen, op een behoorlijke wijze. Dat moet in eerste instantie vooral gebeuren in de landen waar ze binnenkomen, de grenslanden: Polen, Slowakije, Hongarije dacht ik ook, Roemenië, Moldavië. Daar moet dat gebeuren. De PVV is ook bereid om in te stemmen met het trekken van de portemonnee, om de opvang daar zo goed mogelijk te laten plaatsvinden. Maar dáár zal het moeten gebeuren.

De heer **Jasper van Dijk** (SP):

...

Voorzitter. Het is vreselijk om de beelden te zien van mensen die op de vlucht zijn voor het geweld. We zien kinderen die moeten slapen in de metro. Het gaat door merg en been. De vluchtelingen trekken nu voornamelijk naar Polen. Is de regering bereid om Polen hierin te ondersteunen als dat land aangeeft dat dit nodig is? En hoe kijkt het kabinet aan tegen de opvang van vluchtelingen in Nederland? Voor de SP is het belangrijk dat hierin geleerd wordt van het verleden. Het moet dus een eerlijke verdeling van vluchtelingen over heel Nederland zijn. We moeten niet, zoals eerder gebeurde, vooral de arme gemeenten en buurten vluchtelingen op laten vangen. Graag een reactie.

De heer **Kuzu** (DENK):

...

Voorzitter. Dmytro Kuleba, minister van Buitenlandse Zaken van Oekraïne, zei gisteren nog in een video dat het een kwestie is van uren en niet van dagen om Oekraïne te helpen. De Oekraïners staan in de frontlinie en vechten voor hun land, met man en macht. Het zijn hartverscheurende beelden aan de Europese grensposten: families die met hun dierbaarste bezittingen, inclusief huisdieren, op pad zijn gegaan om te vluchten voor de Russen die op donderdag Oekraïne binnenvielen. Er wordt een vluchtelingenstroom verwacht van 7 miljoen mensen. Ik vraag de minister-president dan ook of hij kan aanduiden hoeveel middelen de Europese Unie heeft vrijgemaakt voor de coördinatie van deze vluchtelingen en welke voorzorgsmaatregelen nu al zijn getroffen. Ook vraag ik de minister-president om coulance te betrachten met betrekking tot de Oekraïense migranten in Nederland vanwege de oorlog. Graag een reactie.

Mevrouw **Agnes Mulder** (CDA):

...

De oorlog gaat grote humanitaire gevolgen hebben. Daarom moeten wij de bevolking van Oekraïne helpen met humanitaire noodsteun en medische hulpmiddelen. Voor private initiatieven zouden we graag een coördinatiepunt hebben bij Buitenlandse Zaken. Het is hartverwarmend om deze initiatieven te zien. **We moeten ons voorbereiden op de opvang van vluchtelingen in onze eigen regio.** Worden hierover in Europa afspraken over gemaakt?

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):

Voorzitter. Vluchtelingen worden nu opgevangen in landen rondom Oekraïne. Ook het Nederlandse kabinet heeft bekendgemaakt dat er opvang wordt geregeld voor Oekraïners die naar Nederland reizen. **Het is goed dat het kabinet laat zien dat er altijd plek is voor mensen die vluchten voor oorlog en geweld.** Ook de samenleving laat zich wat dat betreft van haar beste kant zien. Kan de premier ook toezeggen dat hij proactief hulp aanbiedt aan landen rondom Oekraïne bij de opvang van vluchtelingen, net als Duitsland heeft gedaan? Hoe bereidt Nederland zich voor op de komst van Oekraïense vluchtelingen hier, zo vraag ik de premier. En gaat Nederland daarvoor ook extra middelen inzetten?

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Voorzitter, ik ga afronden. **Mooi, de oproep voor ruimhartigheid bij het opvangen van vluchtelingen. Ik heb inmiddels wel begrepen dat op basis van het verdrag dat met Oekraïne gesloten is, zij 90 dagen mogen blijven. Maar dat is wel een verschil met een aanvraag via het asielreglement, ook ten aanzien van financiën en ondersteuning. Kunnen wij ervoor zorgen dat er geen rechtsongelijkheid plaatsvindt en dat zij dezelfde steun krijgen?**

De heer **Eppink** (JA21):

...

Voorts de vluchtelingen uit Oekraïne. JA21 is voor opvang in de regio en die regio heet Europa. Wij mogen niet harteloos zijn. Oekraïners kunnen drie maanden zonder visum in Schengen reizen; familie, vrienden of vrijwilligers kunnen hen in Nederland opvangen. Ik reken ook op Polen, een familievolk van Oekraïne, dat zich gastvrij zal opstellen. Polen verdient daarvoor onze steun.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

...

Voorzitter. Het is hartverwarmend om te zien dat Europa en de Europeanen zich gezamenlijk inzetten voor de vluchtelingen aan de buitengrenzen, maar de druk op de grenslanden zal blijven groeien. Polen vangt het overgrote deel van de vluchtelingen op. Hongarije pleit voor de Europese richtlijn voor tijdelijke bescherming en Zweden voor verplichte relocatie. Is het kabinet bereid om onmiddellijk gehoor te geven aan beide oproepen en daarin in Europees verband een voortrekkersrol op zich te nemen?

Minister **Hoekstra**:

...

Ik zal straks op al die blokken ingaan, maar wat we doen, voorzitter, is veel breder. Als Nederland, als Europese Unie, als internationale gemeenschap en als NAVO zetten we in op politieke en economische maatregelen en kijken we naar de humanitaire kant van de zaak. We hebben als Nederland al ons fair share gedaan op het gebied van wapenleveranties. We zijn bezig met de mensenrechten en met de vluchtelingen. Wat ons betreft gaan alle registers open.

...

Minister **Hoekstra**:

...

Voorzitter, dan ben ik bij humanitair en vluchtelingen. Laat ik daar kort iets inleidends over zeggen. Er zijn tienduizenden en misschien inmiddels al wel honderdduizenden mensen op de vlucht voor oorlog en geweld. Dat is ook de primaire en enige reden waarom ze op de vlucht zijn. Wij hebben het er hier met een hele boel partijen altijd over dat we in principe moeten kijken naar opvang in de regio. Het kabinet is daar ook voorstander van, maar dit is onze regio! Dit is Europa. Dus ik vind en het kabinet vindt dat wij ook hier moeten kijken, samen met anderen in de Europese Unie en uiteraard ook samen met de landen die het meest nabij liggen, hoe je dit op een voor de vluchtelingen fatsoenlijke manier doet. En Nederland zal daar ook zijn fair share aan moeten en kunnen en overigens ook echt willen bijdragen. De staatssecretaris van JenV is op dit moment, zo heb ik begrepen, in Europa en heeft gesprekken over hoe je dat zou kunnen vormgeven.

...

Minister **Hoekstra**:

Ik begrijp de discussie in die landen heel goed, maar dit is naar mijn begrip precies waar de staatssecretaris nu ook overleg over voert in Brussel. Hij heeft eerder zelf ook uitspraken gedaan die volgens mij exact dezelfde teneur hadden als wat ik zo-even gezegd heb, namelijk dat wij echt solidair moeten zijn, dat dit zich in onze regio afspeelt en dat wij dus ook ten volle bereid zijn om Oekraïense vluchtelingen te helpen en te huisvesten. Ik zou de verschillende subcategorieën echt even aan hem willen laten, want anders fiets ik een beetje door de onderhandelingen of het gesprek dat hij op dit moment aan het voeren is, heen. Volgens mij is die raad op dit moment bezig. Ik zie de heer Brekelmans zijn hoofd schudden. Hij weet dat nog veel beter dan ik. Misschien is die dan al afgelopen of nog niet begonnen, maar mijn informatie was dat hij daar op zeer korte termijn over zou spreken.

Mevrouw **Simons** (BIJ1):

Ik dank de minister voor de beantwoording en zal er een laatste concrete vraag aan wijden. Wij hebben hier zojuist met z'n allen geconstateerd dat wij er als Nederland alles aan gaan doen om eenieder die zich in Oekraïne bevindt, een veilig en hartelijk welkom te geven. Mijn vraag is heel concreet: geldt dat ook voor mensen die misschien geen Oekraïens burger zijn maar zich op dit moment wel daar bevinden? Met andere woorden, geldt dat ook voor de mensen van kleur, de zwarte mensen, de mensen uit de verschillende gemeenschappen die de minister net noemde, die op dit moment — je mag het niet zeggen, maar het is zo — nog harder geraakt worden door dit racistisch fenomeen? Staan onze deuren ook wagenwijd open voor hen?

De heer **Kuzu** (DENK):

...

Voorzitter. We hebben allemaal de beelden mogen zien van de stoet mensen die Oekraïne probeert te ontvluchten. We zien de angst in de ogen van die mensen, de verslagenheid die zij uitstralen omdat ze huis en haard moeten verlaten en de machteloosheid van moeders met baby's in hun armen. Het zijn hartverscheurende beelden. Die mensen hebben niks misdaan. Dat zien ook heel veel Nederlanders. Het doet mijn fractie dan ook deugd om te zien hoe het overgrote deel van de Nederlandse bevolking meeleeft en zich inzet voor de Oekraïners. Er is sprake van een ongekeerde eensgezindheid en solidariteit vanuit Nederland en de rest van Europa als het gaat om de komst van Oekraïense vluchtelingen. We zamelen massaal spullen in, doneren geld en stellen zelfs onze huizen beschikbaar.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Dank u wel, voorzitter. Dit is ons eerste debat met de nieuwe Staatssecretaris Van der Burg, en er staan enorm veel stukken op de agenda. Ik telde 127 brieven, gedeeltelijk van jaren terug, sommige zijn van wel drie jaar terug. Ik kan u zeggen: de wereld heeft niet stilgestaan sindsdien. Wij zien bijna 2 miljoen Oekraïense vluchtelingen op de vlucht voor het Russisch geweld. Veel van hen zijn vrouwen met kinderen, die een veilig onderkomen zoeken en ook verdienen.

Wij zeggen: opvang in de eerste plaats in de buurlanden. Dat gebeurt gelukkig ook veel. Ik heb veel respect voor landen als Polen en Hongarije, die dat doen. Maar ook wat JA21 betreft zal Nederland zijn verantwoordelijkheid hierin moeten nemen, realistisch en beheersbaar. Het kabinet stuurt aan op een bestuurlijke opdracht van 2.000 Oekraïense vluchtelingen per veiligheidsregio, totaal 50.000, en zal indien nodig noodrecht inzetten, begrijpen wij uit de brief. Ik vraag het toch even, ook voor iedereen die meekijkt: wat betekent dat? Wat doet u als gemeenten zeggen: «nu is de taks bereikt, wij kunnen dit niet waarmaken?» Hoe gaat u daarmee om? Dan zegt de VN dat het aantal vluchtelingen kan oplopen tot 5 miljoen. De meesten gaan de grens over naar met name Polen. Daar worden bergen werk verzet. De vraag is hoe nu de verhouding is in de opvang. Wat voor aantallen gaan er vanuit Oekraïne naar de directe buurlanden toe en wat gaat verder, bijvoorbeeld naar Nederland? Hoeveel reizen verder en hoe gaat die ontwikkeling zich voortzetten? Dat vragen wij ons af. Misschien hebt u daar een beeld van. Voorzitter. We moeten realistisch zijn. Er kan natuurlijk een punt

komen – het zal niet zo zijn dat wij hier miljoenen mensen kunnen opvangen – dat ook Nederland moet zeggen: dit is de limiet. Dat is natuurlijk een hele moeilijke vraag, zeker als je de beelden ziet die we momenteel allemaal zien. Kunt u aangeven wat het punt is waarop u zegt: nu is de grens bereikt voor Nederland wat betreft de opvang van mensen die op de vlucht zijn? Deelt u de mening van JA21 dat de opvang zoveel als het kan aan de directe buurlanden is, waar ze nu al heel veel werk verzetten? Daar willen wij als JA21 ook steun aan verlenen. Wat kunnen wij doen, zowel in financiële alsook in logistieke zin, om te helpen om de opvangcapaciteit in de buurlanden van Oekraïne maximaal op te schroeven?

De heer **Brekelmans** (VVD):

Dank, voorzitter. Twee weken geleden werden we wakker in een ander Europa, een Europa van oorlog en daarmee ook een Europa met een enorm vluchtelingenvraagstuk. **Meer dan 2 miljoen Oekraïners sloegen al op de vlucht voor de raketten en het geweld van Poetin. Vrouwen, kinderen en ouderen vertrekken en gaan een onzekere toekomst tegemoet.** Mannen blijven achter in Oekraïne in minstens evenzoveel angst en onzekerheid. **Als VVD pleiten wij altijd voor opvang in de regio. Oekraïne is het grootste land op het Europese continent, grenst aan vier EU-lidstaten en is qua afstand ongeveer even ver weg als Spanje. Dit is «onze regio».** Nederland moet daarom op een goede manier opvang bieden aan Oekraïners. We zien dat veel Nederlanders bereid zijn Oekraïners op te vangen. Dat is hartverwarmend.

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Dank u wel, voorzitter. En welkom aan de Staatssecretaris.

Voorzitter. De bereidheid van Nederlanders om vluchtelingen uit Oekraïne te verwelkomen is hartverwarmend. **Maar de uitdaging om mensen die onze hulp nodig hebben op te vangen, is ongekend. Mijn oproep aan het kabinet is om dan ook eerlijk en realistisch te zijn over wat ons de komende weken en maanden te wachten staat. Het gaat veel geld kosten. Elke school in Nederland zal Oekraïense kinderen in de klas krijgen. Velen zullen gebruikmaken van het zorgsysteem, terwijl de wachtlijsten bij bijvoorbeeld de GGD nu al achttien maanden zijn. Vrouwen met jonge kinderen kunnen we niet in massale beurshallen en gymzalen opvangen. Er zal natuurlijk sprake zijn van een taalbarrière. Dat betekent dat de voorbereidingen op deze terreinen nu al in gang moeten worden gezet. Op dit moment zijn al meer dan 2 miljoen mensen uit Oekraïne gevlucht en als deze vreselijke oorlog niet snel eindigt, zal het aantal vluchtelingen veel verder oplopen. Voor het kabinet is het de vraag of de 50.000 plekken die nu worden vrijgemaakt, genoeg zullen zijn. Volgens mij is het niet de vraag of deze plekken**

worden opgevuld, maar hoe snel dit zal gebeuren. Deze vluchtelingencrisis is niet te vergelijken met eerdere situaties. We hebben te maken met Oekraïners die visumvrij kunnen reizen door de hele EU. De groep bestaat bijna exclusief uit vrouwen met jonge kinderen en uit bejaarden.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):

Dank u wel, voorzitter. We kijken met afschuw naar wat er in Oekraïne gebeurt. Van de ene op de andere dag is het land veranderd in een oorlogsgebied. Meer dan 1,5 miljoen mensen zijn al op de vlucht geslagen en dat zullen er nog veel meer worden. Nederland moet altijd openstaan voor mensen die vluchten voor oorlog en geweld. Het is dan ook hartverwarmend om te zien hoeveel organisaties en vrijwilligers nu in actie komen en dat zoveel Nederlanders bereid zijn te helpen door mensen in hun eigen huis op te vangen of door te doneren.

Mevrouw **Podt** (D66):

Ik begin dan ook bij Oekraïne, want allereerst zijn mijn gedachten bij de Oekraïense bevolking, zij die vechten voor hun vaderland, moeten schuilen voor hun leven of vluchten voor het geweld van Poetin. Ondertussen laat Europa zich van haar solidaire kant zien door Oekraïense vluchtelingen een beschermde status te geven, een unicum. Die solidariteit zien we ook in Nederland. Het kabinet wil Oekraïense vluchtelingen hier veilig en ruimhartig opvangen. Heel veel Nederlanders – het werd net ook al genoemd – stellen hun huis open of zamelen geld of spullen in. Dat is mooi, belangrijk en noodzakelijk. Want er zijn nu al meer dan 2 miljoen gevluchte Oekraïners, onvoorstelbaar. Een deel daarvan zal naar Nederland komen. We moeten zorgen dat we daarop voorbereid zijn, zowel qua aantallen als qua duur, en daarom de volgende vragen.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

...

Oekraïners zijn Europeanen. Opvang in de regio betekent dan ook dat we als Europa én Nederland zelf deze mensen moeten gaan helpen.

...

Als CDA willen we graag weten wanneer dat noodplan er nu ligt, zodat vluchtelingen menswaardig worden opgevangen en ook weten wat hun rechten zijn. Ik heb ook allerlei mensen gesproken die zich bij mij hebben gemeld. Ik ervaar zelf dat het voor mensen die hulp willen bieden onduidelijk is waar die regie en coördinatie ligt. Er zijn nu al prachtige

initiatieven van particulieren die klaarstaan om te helpen. Zo heeft Huib van Mierlo een platform geregeld waarmee hij aanbiedingen voor onderdak per provincie registreert. Hij heeft nu al zo'n 6.000 plekken aangeboden gekregen. Hij is blij dat er een koppeling komt door hulporganisaties als het Rode Kruis, VluchtelingenWerk en het Leger des Heils. Mijn vraag is wel: hoe wordt nou op korte termijn dit contact gelegd?

De heer **Markuszower** (PVV):

Onze azc's zitten propvol met misdragende gelukszoekers. In 2020 pleegden vreemdelingen in Nederland 4.500 misdrijven. Dat zijn twaalf misdrijven per dag door vreemdelingen. En wat zegt de nieuwe Staatssecretaris de heer Van der Burg, een VVD'er, daarvan? Die zegt natuurlijk: hoe meer asielzoekers, hoe beter. Wie dat zegt, is natuurlijk totaal van het padje. Wie dat zegt, onderkent niet dat Nederland de afgelopen jaren overspoeld is met buitenlandse indringers die hier niet zijn gekomen om op te bouwen, maar om af te breken. Deze filosofie van «hoe meer, hoe beter» is een nekschot voor Nederland. Want hoe meer van die buitenlandse indringers uit Afrika en het Midden-Oosten, hoe meer geweld, hoe meer criminaliteit, hoe meer onveiligheid, hoe meer islam en dus hoe meer geweld tegen vrouwen, homo's, joden en alles wat ons land zo mooi en vrij maakt, hoe minder geld voor hen die het echt nodig hebben, hoe minder huizen en hoe minder ziekenhuisbedden. Nederland zit dus prop-, prop- en propvol. Er kan niemand meer bij. **Maar ons hart bloedt. Oekraïense vrouwen en kinderen zijn échte vluchtelingen**, dus we moeten tijdelijk en beperkt ruimte maken door asielprofiteurs en nepvluchtelingen, zoals veiligelanders en Syriërs, ons land uit te gooien.

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Voorzitter. Ik moet even bijkomen. **Denk aan de beelden van vrouwen en kinderen op weg naar veiligheid, van een menigte die staat te dringen voor een trein, voor bussen en voor grensposten en van de eerste kinderen die we aan zien komen, met een verdwaasde blik in hun ogen, bang en getraumatiseerd. Dat zijn beelden die we kennen van ver weg, bijvoorbeeld van Syrië en van Afghanistan, maar dat zijn nu beelden vanuit het hart of midden van Europa. Er is oorlog in Europa en het is opeens heel erg dichtbij.** De ongelofelijke solidariteit die dat met zich meebrengt, is mooi om te zien. Die solidariteit brengt ook verplichtingen met zich mee. We worden geconfronteerd met de grootste vluchtelingencrisis sinds de Tweede Wereldoorlog. De verschrikkelijke gebeurtenissen tijdens de oorlog in Oekraïne volgen zich in hoog tempo op. Eigenlijk hadden we twee weken

geleden natuurlijk niet kunnen voorzien waar we nu zijn. In de afgelopen dagen zijn er al meer dan 2 miljoen mensen gevlucht. De intensiteit van de oorlog neemt alleen maar toe en de vluchtelingenstroom dus ook. We moeten binnen de Europese Unie miljoenen ontheemde Oekraïners zien op te vangen en hen de veiligheid bieden die we tot voor kort vanzelfsprekend achtten binnen Europa. Ik zal hopen dat we met dezelfde blik van solidariteit en empathie waarmee we nu naar Oekraïense vluchtelingen kijken, ook kijken naar vluchtelingen uit andere gebieden waar dezelfde soort oorlogen woedt.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Oorlog en geweld zijn de allergrootste oorzaken waardoor mensen op de vlucht slaan. Nu is er ook weer een oorlog in Europa uitgebroken. Meer dan 1 miljoen Oekraïners zijn hun land ontvlucht. De meesten zijn naar buurland Polen gegaan, maar ook in Nederland krijgen we met vluchtelingen te maken. Het is een verschrikkelijke situatie, die ook solidariteit van Nederland vraagt.

De heer **Sjoerdsma** (D66):

Dank, voorzitter. Hij was 11, deze Oekraïense jongen die bij de Slowaakse grens kwam. Hij had een plastic tas in zijn hand, een paspoort in zijn zak en op zijn hand stond een telefoonnummer geschreven. Het lukte hem om in zijn eentje de oorlog te ontvluchten, een oorlog waar Rusland kraamklinieken bombardeert, vluchtelingen bewust aanvalt en oorlogsmisdaden begaat.

Mevrouw **Teunissen** (PvdD):

Voorzitter, tot slot. Als Oekraïense vluchtelingen in Nederland aankomen, moeten we doen wat we kunnen om hun leed te verzachten. Veel vluchtelingen zijn alles kwijt, maar hebben op de lange reis wel hun huisdier meegenomen. Het COA verplicht mensen nu om afscheid te nemen van hun dier, wat hun leed verergert. Inmiddels weten we dat er in Nederland voldoende gezinnen klaarstaan die gezinnen met dieren van harte willen opvangen. Alleen, de coördinatie ontbreekt. Daar is landelijke steun voor nodig. Ik snap dat deze bewindspersonen nu andere dingen op hun bordje hebben, maar ik wil toch ook via deze weg aan het kabinet vragen om hiermee aan de slag te gaan en dit onnodige leed te stoppen.

De heer **De Roon** (PVV):

Er is ook nog een opmerking over de vluchtelingen gemaakt. Wij vinden natuurlijk dat het hier gaat om echte vluchtelingen, niet om nepvluchtelingen, niet om gelukszoekers, maar gewoon om mensen die echt op de vlucht zijn voor geweld en oorlog. Natuurlijk moeten die opgevangen worden. Dat moet in de eerste plaats gebeuren in de grenslanden waar ze binnenkomen, want daar speelt het. Als het water hen daar aan de lippen komt te staan en zij het niet meer kunnen handelen met zo veel vluchtelingen, kunnen we altijd nog zien wat we daarna gaan doen. Maar als we dat gaan doen, dan moet het in ieder geval zo zijn dat allerlei mensen die nu illegaal in Nederland zijn, die hier helemaal niet horen te zijn maar die hier dankzij partijen als D66 toch gewoon kunnen blijven rondhangen, dan ons land uitgaan. Ons land is vol. Dus zorg dan dat je ruimte maakt voor Oekraïense vluchtelingen en dat de mensen die hier helemaal niet horen te zijn, die nepvluchtelingen, gewoon het land uitgaan.

Mevrouw **Simons** (BIJ1):

Ik kom op nog een punt dat ik vorige week al maakte. Er wordt binnen Oekraïne en aan de grenzen met buurlanden als Polen gediscrimineerd op basis van huidskleur. Vorige week was dat voor veel mensen nog moeilijk aan te nemen, maar intussen kunnen we niet om deze feiten heen. Mensen van kleur worden geweerd, ze worden achter in de rij gezet, buitengesloten, uit de trein gerukt. Dat is traumatiserend, vernederend en onmenselijk. Dit gebeurt terwijl zij een oorlog moeten ontvluchten. Dat is voor iedereen natuurlijk al traumatisch genoeg. Het feit dat Polen en Oekraïne zeggen dat er geen probleem is, maakt niet dat Nederland dan kan zeggen: nou ja, goed, dan is er niks aan de hand, dus laat maar zitten. De VN en Human Rights Watch hebben gedocumenteerd bewijs en van studenten zelf zijn talloze filmpjes en getuigenissen verschenen. Verder hebben ook nog berichten ontvangen van de gemeenschap van Sinti en Roma dat zij op dezelfde manier worden behandeld. Huisdieren van witte Oekraïners krijgen op transporten voorrang boven Sinti- en Romagezinnen ... Ik houd hier een dramatische pauze. Wat gaat de minister hieraan doen? Op welke wijze spreekt Nederland zich uit tegen discriminatie van vluchtelingen uit Oekraïne? En hoe gaat de minister eraan bijdragen dat iedereen kan vluchten uit Oekraïne en een veilige haven kan vinden in Europa? Ik wil graag een heel erg concreet antwoord op deze vraag, voorzitter.

Minister **Ollongren**:

Dank, voorzitter. De strijd in Oekraïne is verhard. De verhalen die we uit het oorlogsgebied horen, gaan echt door merg en been. Ik kan alleen maar mijn afschuw uitspreken over de verschrikkelijke beelden die we uit Marioepol zien. De aanval van Poetin is ongekend bruto. Mensen worden gedwongen huis en haard te verlaten, als dat er al nog is. Meer dan 2 miljoen mensen zijn op de vlucht. Door velen is vanavond al gezegd dat het hartverwarmend is om te zien hoe Nederland meeleeft en solidariteit toont. We hebben het gezien bij de actie van Giro555. We zien het ook gewoon aan allerlei initiatieven die mensen nemen.

Mevrouw **Koekkoek** (Volt):

Dank u wel, voorzitter. De crisis in Oekraïne kent een ongeken­de coördinatie en coöperatie tussen Europese lidstaten, maar de situatie is dan ook onge­kend. **Het aantal verwachte vluchtelingen loopt snel op naar zo'n 8 miljoen. We moeten als Europa dan ook snel stappen nemen om vluchtelingen op een humane en goede manier op te vangen.**

...

Dan over relocatie. De grote toestroom van vluchtelingen vergroot de noodzaak voor relocatie. **Kwetsbare vluchtelingen, zoals kinderen, mensen met lage inkomens, mensen van kleur of studenten, hebben vaak niet de kans om zelf door te migreren naar een andere lidstaat. Verplichte relocatie is daarom noodzakelijk.** De Minister van Buitenlandse Zaken heeft in het debat van 28 februari toegezegd dat de Staatssecretaris hierop terug zou komen. Kan de Staatssecretaris daarom aangeven of Nederland een verplicht relocatiequotum steunt in Raadsverband, waarbij specifiek rekening wordt gehouden met de kwetsbare groepen, welke andere stappen Nederland steunt om kwetsbare groepen extra te ondersteunen en of Nederland meer vluchtelingen zal opnemen dan de nu aangeduide 50.000?

De heer **Brekelmans** (VVD):

Dank, voorzitter. De EU bevindt zich inmiddels in een ongeken­de vluchtelingen­crisis. **Tijdens de hoge instroom in 2015 en 2016 waren er 1,2 miljoen asielaanvragen per jaar in de EU. Nu zijn er al 3,5 miljoen vluchtelingen in één maand en mogelijk worden het er nog miljoenen meer. Het weerspiegelt het enorme leed dat Poetin aanricht, de ellende voor miljoenen Oekraïners** maar ook de enorme opgave waar landen in de EU, waaronder Nederland, voor staan. De grootste aantallen Oekraïense vluchtelingen bevinden zich nog in buurlanden. Het is goed dat de EU deze landen financieel ondersteunt en dat EU-middelen uit de begroting daarbij creatief worden ingezet. Ziet de Staatssecretaris nog aanvullende creatieve mogelijkheden?

...

Dan herplaatsing. We weten nog niet hoeveel Oekraïners de komende maanden zullen vluchten en hoe zij zich door de EU zullen bewegen. Mogelijk reizen veel Oekraïners vanuit Oost-Europa door naar Nederland. We zien nu al dat heel Nederland zijn uiterste best doet om opvang te regelen. En dat is geweldig. **Maar we zien ook dat de grenzen van de**

opvangcapaciteit nu al worden bereikt. Diverse veiligheidsregio's moeten veel moeite doen om na de eerste 1.000 nog eens 1.000 plekken te vinden. Het COA luidde de noodklok voor de opvang van andere asielzoekers en Ter Apel loopt over. Is de Staatssecretaris het met de VVD eens dat herplaatsing binnen de EU daarom nu niet aan de orde kan zijn? We moeten eerst zien hoe vluchtelingen zich over Europa bewegen en als er toch al in de EU over herplaatsing gesproken wordt, gelden er voor de VVD drie voorwaarden. Een, alle EU-landen moeten meedoen. Twee, in de verdeling moet de opvang van álle asielzoekers worden meegenomen. En drie, het moeten structurele afspraken zijn die rekening houden met doorreizen binnen de EU.

Mevrouw **Podt** (D66):

Dan komt de heer Brekelmans weer met zijn driepuntenplan, waar allemaal aan voldaan moet worden. Is hij nu niet bang dat wij in het midden van een humanitaire crisis ... Uw partijleider zei het aan het begin ook: wij gaan dat allemaal een beetje binnen de bestaande kaders en afspraken doen. Vindt de VVD nou dat je je dat kunt permitteren in zo'n humanitaire crisis? Kun je dan een beetje gaan zitten dimdammen, van: doet Duitsland wel genoeg en hoe verhoudt zich dat tot ons?

De heer **Markuszower** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. De oorlog in Oekraïne duurt voort en het leed van de vele miljoenen inwoners van het land dus ook. Miljoenen Oekraïners, veelal vrouwen en kinderen, zijn al gevlucht. De buurlanden van Oekraïne vangen de bulk van deze vluchtelingen nu op. Waar het kan, zal Nederland die landen daarbij helpen via onze noodhulpbudgetten, en als die buurlanden het echt niet meer aankunnen, dan kan Nederland beperkt en tijdelijk ruimte maken voor de echte vluchtelingen uit Oekraïne. Voor de vrouwen en kinderen die nu vertrekken omdat zij hun leven daar niet meer zeker zijn, zouden wij hier in Nederland beperkt en tijdelijk ruimte moeten maken.

De heer **Kuzu** (DENK):

...

Inmiddels zijn 3,5 miljoen Oekraïners gedwongen om te vluchten. Wat mijn fractie het meeste zorgen baart, is dat de helft van die vluchtelingen minderjarig is. Laat dat even tot uw verbeelding spreken: kinderen en jongeren zijn op de vlucht. Het is dan ook goed dat de Europese bewindspersonen aanstaande maandag bij elkaar komen in een extra Raad.

Er is wat onze fractie betreft een nijpend probleem voor twee groepen, waar dringend aandacht voor nodig is. Collega Podt van D66 heeft daar ook de aandacht op gevestigd.

Aangezien Poetins agressie zelfs weeshuizen niet spaart en veel weeskinderen ontheemd zijn, zou ik onze Staatssecretaris willen aanmoedigen om zo snel mogelijk een Europees evacuatieplan op te stellen voor de ontheemde kinderen uit weeshuizen die zonder toezicht op straat zwerven. De tweede groep die voor directe evacuatie in aanmerking zou komen, bestaat uit de draagmoeders, waar er in Oekraïne relatief veel van zijn. Ik wil aan de Staatssecretaris vragen: acht de Staatssecretaris dat haalbaar? Liggen er al ideeën over een dergelijk evacuatieplan? Als dat het geval is, wil ik de Staatssecretaris oproepen om dat qua proces niet hetzelfde fiasco te laten zijn als Moria.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Vorige week heb ik met Minister Hoekstra gedeeld dat ik in Roemenië aan de grens met Oekraïne was. Het was hartverscheurend: vrouwen en kinderen die afscheid moesten nemen van hun man en vader, een paar honderd meter verderop, en die alleen de grens overkwamen. Het benadrukte voor mij twee dingen. Allereerst de noodzaak van veilige migratieroutes. Ik zag aan de kant ook mensen met auto's die allemaal hulp aanboden, waarbij de vraag is waar die mensen vandaan komen en wat hun belofte van veilige opvang waard is. Er is een gezamenlijke aanpak nodig, met name om uitbuiting en mensenhandel te voorkomen. Ik hoop het niet, maar als we dit niet snel oppakken voorzie ik dat het misgaat. Hoe kunnen we dit vanuit Europees perspectief oppakken? En hoe kunnen we er vanuit Nederland voor zorgen dat mensen die de tocht naar Nederland willen maken, dat op een veilige manier kunnen doen? Er worden nu mensen opgehaald. Er vinden hartverwarmende lokale initiatieven plaats, maar wat kunnen wij als overheid doen om die veiligheid te garanderen? Want Nederland zou eenieder die voet zet binnen de EU de garantie op veilige opvang en doorgang moeten kunnen bieden.

De heer **Hammelburg** (D66):

Voorzitter. Op ons in Nederland en op ons land Nederland rust de verplichting om een uiterste inspanning te plegen als hoeder van het internationale recht van vrede en veiligheid. Daarom begin ik vandaag ook bij het humanitair recht. **Miljoenen mensen zijn op de vlucht geslagen en huis en haard verlaat je niet zomaar. Honderden mensen zijn omgekomen door Russische bommen, waaronder tientallen kinderen. En waarschijnlijk is dit nog een grove onderschatting van organisaties, het Rode Kruis en de Verenigde Naties.** Daarom begin ik daar vandaag ook bij. Heeft het zin om het over humanitaire hulp te hebben als deze hulp niet terechtkomt bij de mensen die deze het allerhardst nodig hebben? Het gaat om burgers die in belegerde gebieden zitten en die gebieden willen verlaten, maar dat niet veilig kunnen doen. Het gaat om mensen die achterblijven zonder voedsel, medicatie en schoon water. We zien dat Rusland dagelijks het humanitair oorlogsrecht schendt. We zien het op het nieuws. We horen het. We krijgen hier dagelijks berichten van.

De heer **Van der Lee** (GroenLinks):

Alle aandacht is terecht. De extra stappen die worden gezet in de brief, maar inmiddels ook Europees, zijn heel goed. Er is ruim 10 miljard extra op tafel gelegd. **Tegelijkertijd zien we de stroom maar groeien. Er zijn al 3,6 miljoen mensen Oekraïne ontvlucht, maar er zijn inmiddels ook naar schatting 2 miljoen Oekraïners in West-Oekraïne aanbeland. Die zitten daar ook in een moeilijke situatie.** Kan daar ook wat over gezegd worden als daar feiten over bekend zijn? Hoe helpen we die Oekraïners?

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Voorzitter. We zullen nooit wennen aan de beelden die we nu allemaal zien. Ik zag een filmpje van een postbode die elke dag haar leven waagt in een stad die belegerd is. Zij is echt een baken voor mensen in schuil-kelders. Zij is een baken voor mensen die een handicap hebben of die ouder zijn. Als je het filmpje ziet, houd je het niet droog. Het zijn indrukwekkende beelden. **Oekraïners proberen massaal de oorlog te ontvluchten. Kortom, het zijn hartverscheurende taferelen.** We hebben hier in Nederland onze voorbereiding getroffen voor de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne. **Ik vind dat heel belangrijk, want als je in deze commissie spreekt over opvang in de regio, hebben wij echt onze verantwoordelijkheid in Nederland te nemen want dit is onze regio. Maar landen om Oekraïne heen nemen veel**

meer mensen op. Daarom zij we blij dat we Moldavië ondersteunen en dat we 500 mensen naar Nederland halen om Moldavië daarmee enigszins te ontlasten. Er is natuurlijk wel meer nodig voor zo'n land.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Luttele weken later is het land vele doden en nog veel meer gewonden verder. Honderdduizenden mensen proberen de ruïnes, beschietingen, bombardementen en constante dreiging voor het leven te ontvluchten.

Minister **Schreinemacher**:

Ten aanzien van de kwetsbare groepen vroeg de heer Hammelburg onder andere hoe de vrouwen en kinderen extra ondersteund en beschermd worden. De humanitaire partners, waaronder de IFRC, UNICEF, UNFPA, UNHCR en Save the Children, zijn in de getroffen gebieden actief om humanitaire steun te bieden aan vrouwen en kinderen. Op dit moment behoren natuurlijk eigenlijk bijna alle vluchtelingen tot de kwetsbare groepen. Bijna alleen vrouwen en kinderen vluchten op dit moment uit Oekraïne, omdat alle of in ieder geval de meeste mannen die kunnen vechten, in Oekraïne blijven. In Oekraïne wordt door deze organisaties ook hulp geboden, bijvoorbeeld door programma's voor families met jonge kinderen, om deze extra kwetsbare groep zo goed mogelijk te steunen, bijvoorbeeld via UNICEF, het draaiende houden van kraamklinieken en de ondersteuning van families op de vlucht door Save the Children.

Minister **Schreinemacher**:

Een aantal van uw leden vroeg naar mensenhandel. De signalen van mensenhandelaren zijn ons bekend, ook de signalen met betrekking tot mensensmokkelaars die misbruik kunnen maken van de kwetsbare personen die uit Oekraïne vluchten. Het is natuurlijk eigenlijk schandalig dat mensen misbruik maken van de kwetsbare positie van vluchtelingen. Dit moeten we echt te allen tijde proberen te voorkomen. We houden die situatie ook nauwlettend in de gaten.

Mevrouw **Belhaj** (D66):

Het is geen van de twee. Het gaat niet over intenties. Het gaat over de realiteit. Als we iets weten van migratiebeleid, dan is het dat de politiek – waar ik zelf onderdeel van uitmaak – te lang voorbij is gegaan aan die realiteit en te veel is uitgegaan van wenselijkheid. **Ik ga ervan uit dat heel veel mensen gewoon terug willen naar hun prachtige Oekraïne, maar we zien ook elke dag de afschuwelijke beelden. Het kan zijn dat het niet mogelijk is en het kan zijn dat mensen in deze situatie niet terug willen.** Als je daarvan uitgaat, dan moet je als overheid en als politiek nadenken: wat betekent dat precies voor de mensen? Wat hebben zij nodig? Welke specifieke behoeftes hebben zij in het kader van hun integratie en hun inburgering?

Mevrouw **Becker** (VVD):

Voorzitter. Als een groep nieuwkomers onze aandacht verdient, dan zijn het wel de Oekraïense vluchtelingen. Ze komen uit een verschrikkelijke situatie en zijn hier vaak met jonge kinderen halsoverkop naartoe gekomen. Het is goed dat het kabinet kijkt naar mogelijkheden voor werk en onderwijs. Tegelijk leeft de vraag of Oekraïners al echt een inburgeringsachtig aanbod moeten krijgen, inclusief het leren van de Nederlandse taal, ook nu we nog niet weten hoelang ze blijven. Is de Minister het met mij eens dat voorkomen moet worden dat statushouders die wel inburgeringsplichtig zijn en waaraan gemeenten hun handen vol hebben, in de verdrukking komen? Ik hoor signalen dat dit dreigt te gebeuren. Klopt het dat veel Oekraïense vluchtelingen momenteel meer geholpen zouden zijn met het leren van het Engels dan van het Nederlands? Graag een uitleg van de Minister over welke plannen zij voor deze doelgroep heeft en hoe zij die zou willen financieren.

De heer **De Graaf** (PVV):

We hebben nu te maken met duizenden Oekraïners die de penibele situatie in hun land ontvluchten en die hier onderdak krijgen bij welwillende gezinnen, kerken et cetera.

Minister **Van Gennip**:

Daarbij komt wel de vraag op – die komt natuurlijk een aantal keer op, ook in de discussies – waarom je verschil maakt tussen de opvang van ontheemden uit Oekraïne en vluchtelingen uit andere oorlogsgebieden. Ik denk dat het belangrijk is om ook hier weer te zeggen dat ikzelf, dat het kabinet het heel belangrijk vindt dat we alle vluchtelingen zo snel en zo goed

mogelijk laten participeren in onze samenleving en zo goed mogelijk opvangen in Nederland. Waarom er natuurlijk een feitelijk juridisch verschil is, is omdat de Oekraïners een andere status hebben onder de richtlijn tijdelijke bescherming in de EU. Waarom is die ingesteld? **Dat is omdat Europa het, terecht, ziet als opvang in de regio, want Oekraïne is ten slotte een buurland.** Dat is dus een juridisch verschil. Maar iedereen die hier uiteindelijk aankomt, verdient dat omarmende welkom waardoor mensen in staat worden gebracht om echt mee te kunnen, samen te leven in die Nederlandse samenleving.

Minister **Van Gennip**:

Laten we allereerst zeggen dat het belangrijk is voor deze Oekraïense ontheemden dat zij onderdeel kunnen worden van de Nederlandse samenleving, ook als ze er uiteindelijk voor kiezen om terug te keren naar Oekraïne. Veel van de dames, vooral jonge vrouwen die ik heb gesproken, willen heel graag terug. Zij willen heel graag werken en willen heel graag terug. Zij willen graag geld verdienen om straks hun land weer op te bouwen. Ik weet niet wat wanneer mogelijk is qua terugkeer. Dat kan ik niet voorspellen. Dat kan niemand van ons voorspellen. Maar het betekent dat we in de tijd dat deze mensen hier zijn, moeten zorgen dat ze zo goed mogelijk hun rol in de Nederlandse samenleving kunnen vervullen. Daarom bieden we per 1 april met terugwerkende kracht toegang tot de Nederlandse arbeidsmarkt om te zorgen dat mensen die dat willen, ook kunnen werken. **Daarbij herhaal ik wel: laat deze mensen als ze aankomen eerst even op adem komen, want ze hebben over het algemeen heftige dingen meegemaakt.**

Mevrouw **Kröger** (GroenLinks):

Voorzitter. De afgelopen twee maanden hebben bijna 5 miljoen Oekraïners hun land verlaten. Vanaf de eerste dag van die afschuwelijke oorlog kwamen mensen, ook in Nederland, in actie om opvang te bieden. De Nederlandse gemeenten hebben, met de veiligheidsregio's, in korte tijd bijna 50.000 bedden gerealiseerd. Dat verdient echt een groot compliment. Maar veel plekken zijn noodopvang, en dus per definitie tijdelijk. Gemeenten zetten alles op alles om aan de verwachting te voldoen, maar in de praktijk gaat dat wel ten koste van reguliere taken. De alarmbellen rinkelen. Hoe gaat het kabinet gemeenten de komende maanden, en misschien wel jaren, financieel en met mankracht bijstaan? En wanneer staat die uitvoeringsorganisatie waarin het Rijk met lokale overheden samenwerkt, met doorzettingsmacht, die snel extra opvangplekken kan regelen, ook voor de lange termijn?

De heer **Van Haga** (Groep Van Haga):

Voorzitter. Tijdens de coronacrisis raakte het kabinet verslaafd aan noodwetten, en van afkicken blijkt geen enkele sprake. Met verbijstering las ik het koninklijk besluit waarmee artikelen van de Wet verplaatsing bevolking in werking zijn gesteld. Er wordt letterlijk gedreigd met het vorderen van huizen. Opnieuw zijn onze grondrechten in gevaar. Noodrecht is er voor acute dreigingen, als er geen tijd is om het op een reguliere manier op te lossen. Vooruitlopen op een mogelijke noodsituatie met noodwetten is staatsrechtelijk onjuist. Er is geen noodsituatie, er is geen acuut tekort; er zijn namelijk nog 10.000 plekken vrij. Kan de staatssecretaris zijn uitspraak in De Telegraaf bevestigen dat de opvang van Oekraïense vluchtelingen niet problematisch is? De Wet verplaatsing bevolking veroorzaakt juist noodsituaties. Antikraakhuurders moeten hun huis uit, en de huur van bedrijven die al keihard zijn getroffen door de coronamaatregelen van dit kabinet, wordt opgezegd. Wat gaat het kabinet eraan doen om te voorkomen dat Nederlandse ondernemers opnieuw het kind van de rekening worden?

Mevrouw **Piri** (PvdA):

Voorzitter. Hoewel de bereidheid om mensen uit Oekraïne in ons land op te vangen zeer groot is, zijn sommige politieke keuzes die het kabinet maakt onbegrijpelijk en volgens mijn fractie onverstandig. Laat ik beginnen met de keuze om vluchtelingen uit Oekraïne in tegenstelling tot al onze buurlanden geen tijdelijke verblijfsvergunning te geven. Een tijdelijke

verblijfsvergunning zou namelijk niet alleen meer zekerheden voor vluchtelingen betekenen, zoals de Europese Tijdelijke Beschermingsrichtlijn ook voorschrijft, maar laat de opvang ook beter aansluiten bij bestaande voorzieningen. Waarom zorgt het kabinet er niet voor dat studenten uit Oekraïne, een vrij beperkte groep, in ons land kunnen doorstuderen met behulp van studiefinanciering? Waarom kiest het kabinet voor de CAK-regeling voor onverzekerden en niet voor de zogenaamde RMA-regeling of zelfs een reguliere zorgverzekering, zodat mensen uit Oekraïne gewoon een zorgpas hebben en zorgverleners niet te maken krijgen met bureaucratische rompslomp. Waarom is er nog zo veel onduidelijk over de toegang die vluchtelingen hebben tot sociale zekerheid? Krijgen Oekraïners die werken ook de bescherming die daarbij hoort?

De heer **Brekelmans** (VVD):

Dank. Mevrouw Piri pleit inmiddels voor de derde keer ervoor om vluchtelingen uit Oekraïne een tijdelijke verblijfsvergunning te geven. Ze heeft die vraag eerder gesteld, en die vraag is ook eerder door het kabinet beantwoord. Wij hebben namelijk in Nederland een systeem waarbij het uitvoeringstechnisch onmogelijk wordt als wij dat een-op- een zouden vertalen. Dan moeten we namelijk de regelingen aanpassen en is de kans groot dat Oekraïners procedures gaan stapelen. En twee: als mensen een vergunning krijgen, hebben ze ook direct recht op een woning. Dan kijk ik naar de minister voor Wonen met de vraag: hoe kunnen wij 40.000 mensen direct een woning geven? Mevrouw Piri pleit nu voor de derde of vierde keer voor deze regeling. Dan zou ik graag van haar horen hoe zij deze problemen oplost.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Het antwoord op wat de collega van de VVD vraagt aan mevrouw Piri blijft onduidelijk, namelijk waar die 40.000 huizen dan vandaan komen. Ik sta een beetje verstoemd van dit betoog. Ik hoop ook dat de regering daar anders op antwoordt dan ik vrees, want er is een tijdelijke noodsituatie. Als ik de PvdA vandaag hoor, dan is het een kwestie van iedereen hier laten blijven en scholen, voorzieningen en huizen regelen, maar dat gaat niet. Dat blijkt elke dag uit de toestroom van mensen. De opvang is niet eens te regelen. De bedden zijn er niet, laat staan de huizen en de voorzieningen. Ik hoop echt dat de regering de waarschuwing afgeeft dat dat niet het signaal moet zijn, want we hebben inmiddels gehoord dat Vluchtelingenwerk Nederland zegt dat we wel kunnen uitgaan van vier tot vijf keer zoveel mensen uit Oekraïne die uit veilige landen komen en die er uiteindelijk voor kiezen om naar Nederland te komen, omdat ze niet terug denken te kunnen.

De heer **Brekelmans** (VVD):

Mevrouw Podt maakt in haar betoog een groot punt van autonomie van het individu, dus ook van asielzoekers. Dat vind ik op zich mooi, maar als het gaat om gemeenten, dan mag die autonomie zo snel mogelijk overboord worden gegooid, want we moeten met spoed komen met noodwetgeving. We zien een enorme instroom. Voor gemeenten en voor iedereen is het hartstikke moeilijk om dat op te vangen, maar toch kan mevrouw Podt niet wachten om die opvang bij gemeenten door de strot te duwen en die autonomie zo snel mogelijk op geven. Hoe kan ze dat met elkaar rijmen?

De heer **Eerdmans** (JA21):

Voorzitter, dank. Sinds het uitbreken van de afschuwelijke oorlog in Oekraïne — dat is vandaag op de kop af acht weken geleden — zijn 5 miljoen Oekraïners hun land ontvlucht, van wie meer dan 90% vrouwen en kinderen zijn. JA21 vindt het van groot belang dat zij gewoon veilig en humanaan worden opgevangen, totdat ze hopelijk weer kunnen terugkeren naar Oekraïne. We hebben het heel vaak gezegd: JA21 is voor opvang in de directe regio. Daar zou het moeten plaatsvinden en daar gebeurt het ook voor het grootste deel. Het merendeel van de vluchtelingen, bijna 3 miljoen, is naar Polen gevlucht. Maar ook andere buurlanden, zoals Hongarije, Roemenië, Slowakije en Moldavië, vangen honderdduizenden Oekraïners op. Daar hebben wij veel respect voor. Wat ons betreft moet onze inzet in Nederland er ook op zijn gericht om deze landen te ondersteunen, zowel financieel als logistiek. Mijn vraag aan de staatssecretaris is: kunnen wij nog meer doen? Vindt u dat het genoeg is, of zijn wij in staat om dit nog op te schroeven? En wat is de inschatting van de doorreispercentages van de buurlanden richting de rest van Europa? Daar heb ik net al iets over gezegd. VluchtelingenWerk Nederland zegt dat we eigenlijk in slaap worden gesust en dat er mogelijk nog weleens vier tot vijf keer zoveel mensen naar Nederland toe kunnen komen vanuit veilige gebieden als Polen.

Mevrouw **Kuik** (CDA):

Voorzitter. We hebben een debat naar aanleiding van de hartverscheurende situatie in Oekraïne. We hebben hier gelukkig in Nederland te maken met hartverwarmende initiatieven. Voor het CDA zijn er drie punten waar ik bij stil wil staan. De coördinatie en communicatie in de crisis, de crisis in de asielopvang, dus ook de doorzettingsmacht en de flexibele opvangschil, en het voorkomen van mensenhandel. We hebben een morele plicht om de Oekraïners goed onderdak te bieden. Dit gaat over opvang van mensen uit onze regio. Er is al

veel werk verzet door organisaties, particulieren, overheden. Daarvoor ook mijn complimenten.

De heer **Jansen** (FVD):

Dank u wel, mevrouw de voorzitter. Het kabinet is voornemens om potentieel 150.000 Oekraïense vluchtelingen op te vangen. Dat aantal werd genoemd als mogelijk het totaal aantal mensen dat hierheen komt. Sommige mensen zeggen dat er nog wel meer komen. Er wordt ook gesproken over het bijbouwen van hele dorpen voor Oekraïners. Stikstof is blijkbaar geen probleem meer. Ik wil vooropstellen dat vluchten natuurlijk heel erg is. Als je huis of je land wordt gebombardeerd, dan is dat een verschrikkelijke situatie waar niemand om gevraagd heeft en waar niemand op zit te wachten. Daar heb ik heel veel begrip voor. Het gaat dus niet om de mensen zelf. Maar er moet ook begrip zijn voor de Nederlanders, want Nederland kan dit niet aan. Nederland zit niet in een luxepositie met honderdduizenden extra woningen die we nog wel eventjes ter beschikking kunnen stellen aan allerlei mensen in de hele wereld. Nee, we zitten al met een enorm woningtekort. Er is een tekort van 300.000 woningen. Onze starters kunnen nu al geen woning meer vinden. De koopprijzen zijn extreem gestegen; de huurprijzen zijn extreem gestegen. De wachtrijen voor de sociale huurwoningen zijn nu gemiddeld tien jaar en lopen in heel veel gemeenten op tot wel vijftien jaar. Het is absurd om te denken dat we, op de 100.000 mensen die hier al standaard jaarlijks bijkomen, nog eens honderdduizenden mensen kunnen gaan huisvesten. Nu wordt er nog gesproken van tijdelijke opvang, maar we hebben het in het verleden gewoon gezien; ook met de Syriërs zou het tijdelijk zijn. Die zijn in 2015 en 2016 gekomen en krijgen nu allemaal een permanente verblijfsvergunning. Die blijven voor altijd. We hebben het gezien met de gastarbeiders in de jaren zestig en zeventig. Die zouden hier tijdelijk komen en die zijn hier gewoon permanent gebleven. Iedere keer wordt er gesproken over tijdelijkheid, iedere keer wordt er gezegd "nee, het is nu voor eventjes, en dan gaan ze weer terug". Dat is keer op keer niet waar gebleken. Ook nu gaan we zien dat de Oekraïners die hier komen, hier gewoon blijven, als het aan met name de linkse partijen hier in de Kamer ligt.

Er wordt al gesproken over het verlenen van tijdelijke verblijfsvergunningen. Een aantal mensen van de linkse partijen zei: moeten we niet overwegen om het om te zetten in tijdelijke verblijfsvergunningen? Dan hebben ze onmiddellijk recht op een huis, en die huizen zijn er niet. Nu al is het zoals ik het net al opnoemde. Studenten zitten nu bijvoorbeeld in tijdelijke woningen. Zij worden nu al uit hun huizen gezet ten behoeve van de huisvesting van Oekraïense vluchtelingen. Dat kan toch niet? Dat kunnen we toch niet verkopen aan onze

eigen mensen? De afgelopen decennia hebben in het teken gestaan van iedere keer Nederlanders op de laatste plaats zetten. Nu dreigt die situatie weer te ontstaan. Ik vind het niet uit te leggen. Het is niet tijdelijk. Nederland zit al helemaal vol. Al sinds 1950 wordt erover gesproken dat Nederland vol is; toen hebben we emigratieprogramma's gehad en koningin Juliana zei het op dat moment. In de jaren zeventig, met 13 miljoen mensen, is er gezegd: Nederland is vol. We gaan naar de 18 miljoen mensen. Daar gaan we nu heel hard naartoe. Er lijkt geen enkel gevoel van urgentie te zijn.

Het hele land wordt volgebouwd. In ieder leeg weiland komt weer een nieuwe woonwijk. Het hele karakter van het land verdwijnt. Starters kunnen geen woning vinden, kunnen niet aan hun leven beginnen. En wij moeten maar de hele wereld gaan helpen. Ik vind het niet uit te leggen. Wellicht is het geen populair verhaal, want iedereen wil goed zijn en zielige mensen helpen. Dat zal allemaal wel, maar er zijn ook heel veel Nederlanders die hulp nodig hebben. Er zijn heel veel starters die niet kunnen beginnen met hun leven. Er zijn heel veel jonge mensen die tegen een uitzichtloze procedure aankijken met een sociale huurwoning. Dat is totaal niet uit te leggen. Dit mag absoluut niet gaan gebeuren. De VVD zegt nu nog tegen het huisvesten van deze mensen te zijn. Laat dat alsjeblieft zo blijven. Dit is ook echt een oproep aan u om in de coalitie hiervoor te blijven pleiten, want uw minister en staatssecretaris zijn bezig met een noodwet die burgemeesters de mogelijkheid geeft om hen te dwingen mensen op te nemen in hun gemeente. Dat mag nooit gebeuren. Dit moet worden gestopt, want dit draagt bij aan de verdere afbreuk van onze woningmarkt en ons land zoals dat al decennia gebeurt. Dit is heel ernstig.

Om af te sluiten met een positieve noot, zeg ik: natuurlijk moeten deze mensen worden geholpen. Daarom pleit Forum voor Democratie, zoals altijd, voor opvang in de regio. Er zijn heel veel landen in de buurt van Oekraïne, waar bijvoorbeeld Oekraïens als minderheidstaal erkend is, waar de cultuur heel erg op die van Oekraïne lijkt. Laat die mensen daar een tijdelijk huis vinden. Laat die mensen daar tijdelijk blijven, zodat ze ook weer veilig terug kunnen keren naar hun eigen land.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Sinds het begin van de Russische aanval zijn miljoenen Oekraïners op de vlucht geslagen. Ongeveer 40.000 van hen zijn in Nederland aangekomen. Voor het overgrote deel zijn dit vrouwen. De meesten van hen hebben ook kinderen. Veel van diegenen die het laatst zijn gekomen, hebben beschietingen en gevechten van dichtbij meegemaakt. Tegelijkertijd hebben we in Nederland te maken met een asielopvang die piept en kraakt.

Desondanks complimenteer ik de staatssecretaris met alles wat er onder deze omstandigheden toch al gedaan en geregeld is voor de Oekraïense vluchtelingen. Natuurlijk zijn er wel zorgpunten, en daarmee evenzoveel actiepunten. Ik ga proberen om alle bewindspersonen aan het werk te zetten. Dat vinden ze misschien ook wel fijn.

Ik noemde net al de omstandigheden waar veel vluchtelingen uit vandaan komen. Behalve een dak boven hun hoofd en leefgeld hebben zij ook psychosociale zorg nodig. De toegang tot psychosociale zorg en ook tot reguliere medische zorg moet nog verbeterd worden. Niet iedereen kan nog een zorgverzekering afsluiten. En behalve een tekort aan huisartsen en tolken zijn er ook administratieve obstakels. Daar moeten we de artsen maar ook de vluchtelingen niet mee lastigvallen. Zijn de bewindspersonen het daarmee eens? Hoe pakken we deze knelpunten op korte termijn op, waaronder het punt dat er mensen zijn die nog geen zorgverzekering kunnen afsluiten? Mensen worden immers ook gewoon ziek en naarmate de tijd verstrijkt, kunnen er schrijnende situaties ontstaan.

De heer **Markuszower** (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Met maar liefst vijf bewindspersonen voeren we vandaag het debat over de opvang van de Oekraïense vluchtelingen. Wij als PVV zeggen: als de buurlanden van Oekraïne het niet meer aankunnen, dan kunnen wij in Nederland tijdelijk en beperkt ruimte maken voor de opvang van Oekraïense vrouwen en kinderen door de instroom van al die buitenlandse indringers uit Afrika en dat donkere Midden-Oosten te stoppen, door al die illegalen ons land uit te gooien en de Syriërs en andere veiligelanders terug te sturen naar waar ze vandaan komen.

Mevrouw **Van der Plas** (BBB):

Voorzitter. Burgers in Nederland. Met de ellendige beelden die wij dagelijks zien, is het niet verwonderlijk dat miljoenen Oekraïners hun veiligheid in Europa en ook in Nederland hebben gezocht. We roepen altijd: eerst opvang in de regio. En vandaag zijn wij de regio. Het is hartstikke mooi dat mensen zich inzetten voor de Oekraïners die hiernaartoe komen, maar zeven mensen, compleet met jonge kinderen, in huis nemen, is ronduit onverstandig. Oorlogsvluchtelingen zijn niet zomaar een paar gezellige logeetjes. Het kabinet moet daarin ook duidelijk zijn naar al die goedwillende Nederlanders die zich niet realiseren wat ze zich op de hals halen. Mensen krijgen te maken met nieuwkomers uit een andere cultuur, soms geschaad door oorlogstrauma's. Het heeft een enorme impact op je thuissituatie en je gezin. Als mensen na twee weken concluderen dat ze het allemaal toch wel een beetje veel vinden,

dan zitten de Oekraïners met een nieuw trauma. Ook is er het risico van Oekraïense vrouwen die in hun precare situatie worden uitgebuit. Is er goed zicht op de situatie waarin Oekraïners belanden, vraag ik de minister.

Wat doet het kabinet om kwetsbare vrouwen te beschermen? Dit geldt ook voor de vrouwen in de azc's. Wij horen verhalen van Oekraïense vrouwen die 's nachts niet durfden te slapen en om de beurt de wacht hielden omdat ze zich belaagd en bedreigd voelden door mannelijke asielzoekers uit andere landen. Klopt dit, vraag ik de minister. En hoe wordt de veiligheid van vrouwen in azc's überhaupt gewaarborgd?

...

Zo vertelde een docent van een middelbare school mij vorige week dat er problemen worden ondervonden bij het onderwijzen van Oekraïense kinderen. Dat ging om kinderen die moeilijk kunnen meekomen en zelfs om een aantal incidenten van racisme: meisjes met hoofddoekjes die worden uitgescholden en het gooien met bananen naar leerlingen met een donkere huidskleur. Natuurlijk doen niet alle Oekraïense kinderen dit, maar het gebeurt kennelijk wel. Ik stel deze vraag maar even, in de hoop daar antwoord op te krijgen. Is de minister daarvan op de hoogte?

De heer **Jansen** (FVD):

De staatssecretaris bekennt hier eigenlijk kleur. We kennen hem natuurlijk al van de uitspraak: hoe meer asielzoekers, hoe beter. Dus het ligt helemaal in de lijn der verwachting dat hij het meer eens is met de PvdA dan met Forum voor Democratie, maar ook inhoudelijk ... Kijk, deze situatie kennen we ook van de Syriërs. Daar wordt ook van gezegd dat ze niet meer terug kunnen en dat ze hier dan maar voor altijd moeten blijven. Die mensen krijgen nu allemaal permanente verblijfsvergunningen. Dan wordt er altijd weer een beroep gedaan op landenrapporten en dan moet het ministerie van Buitenlandse Zaken hier een uitspraak over doen. Dan komen we in allerlei uitgebreide ambtelijke moerassen terecht waarin de staatssecretaris zich kan beroepen op allerlei politieke praatjes die allemaal op ambtelijke manieren worden ondervangen. Dat is gewoon een manier om ervoor te zorgen dat deze mensen hier permanent gaan blijven. Wij gaan hier over een paar jaar weer staan en dan vraagt iedereen zich af waarom we geen huizen in Nederland hebben en hoe het toch kan dat de huizen op zijn. Dat is omdat ongeveer iedereen hier ter rechterzijde van mij, ironisch genoeg, wil dat hier honderd- duizenden mensen per jaar naartoe komen. De hele wereld moet hiernaartoe komen.

De heer **Eerdmans** (JA21):

Oekraïners mogen hiernaartoe komen, maar willen we ook dat ze hiernaartoe komen in grotere massaliteit? Dat is de vraag. Dan hebben we het niet over onze onbarmhartige harten; dan gaat het om de haalbaarheid daarvan. Neem de houdbaarheid van ons onderwijs. Ik kijk even naar de klassen en de tekorten aan leerkrachten die er nu al zijn. Hoe gaat dat dan als Oekraïense kinderen hier komen en naar school moeten, en er geen leraren zijn? Dan heb ik het niet eens over de huizen, waar we het net over hadden. Gelukkig is de minister van Onderwijs erbij. Wat zegt dat over onze capaciteit in dat opzicht? We kunnen wel zeggen "er is een limiet, maar die parkeren we even op de maan, want we hebben daar eigenlijk geen idee van", maar dat is een ander geluid dan wanneer de staatssecretaris zegt "ik denk dat de taks bijna bereikt is, of misschien zijn we er al. De opvang zal vooral moeten worden gestimuleerd in Hongarije en Polen, maar niet in Nederland, want daar hebben wij een fors probleem mee." Dat kan ook de uitstraling zijn van een kabinet, in plaats van: ja, ze mogen hier komen, dus laat ze maar komen.

De heer **Kuzu** (DENK):

Drie vragen. Daarom ga ik er ook maar eentje stellen, want ik denk dat de heer Eerdmans daar een heel helder antwoord op kan geven. Ik hoorde hem net zeggen dat wij 50.000 asielzoekers niet aankunnen. Maar hoe verklaart hij dan dat we 100.000 Oekraïners wel aankunnen?

De heer **Eerdmans** (JA21):

Ten eerste gaat het om totaal verschillende vormen van asiel. De ene is namelijk helemaal geen asiel. Dat zijn mensen die hier gewoon binnen kunnen komen zonder de asielprocedure omdat ze op het continent leven en binnenkomen. Ten tweede zijn ze heel snel aan de slag. Dus dat geeft ook een groot voordeel; ze kunnen werken. Ten derde: ze gaan terug en ze willen graag terug. Dus ze hebben helemaal niet de intentie om hier langer te blijven. Wat ze namelijk het liefst willen, is terugkeren, terwijl we van een heleboel asielzoekers, in ieder geval van 20%, weten dat het veiligelanders zijn die alleen maar hier hun heil zoeken, terwijl ze die bescherming niet eens nodig hebben. Er zijn grote verschillen, denk ik, tussen de Oekraïense opvang en die in de azc's, waar we zien dat de tenten overlopen en allerlei hotels en cruiseschepen moeten worden aangemeerd om de boel op te vangen. Dat kan niet. Dat is nog los van de integratie van mensen uit Syrië of Jemen en los van de scholing van hen en de kosten die we daarvoor moeten maken. Dat is wat ik bedoel te zeggen. Het is een linkse illusie om te denken dat we dat soort aantallen op een fatsoenlijke manier in Nederland kunnen opvangen.

Mevrouw **Podt** (D66):

Dank u wel, voorzitter. Ik kan vandaag niet beginnen zonder iets te zeggen over Oekraïne. Morgen is het een jaar geleden dat de Oekraïners wakker werden in een andere wereld en ondertussen vangt Nederland bijna 100.000 Oekraïners op. Ik wil hier nogmaals iedereen bedanken die hieraan een bijdrage levert. Ik was blij met de brief van vorige week waarin onder andere staat dat er taallessen voor Oekraïners komen, juist omdat helaas niet iedereen op korte termijn terug zal kunnen.

De heer **Ceder** (ChristenUnie):

Dank u wel, voorzitter. Deze week staan we stil bij één jaar oorlog in Oekraïne. Deze oorlog

is verschrikkelijk voor Oekraïne, het Europese continent en de inmiddels bijna 100.000 Oekraïners die momenteel in Nederland worden gehuisvest. Mijn complimenten voor de gemeenten en de particulieren die hen opvangen.